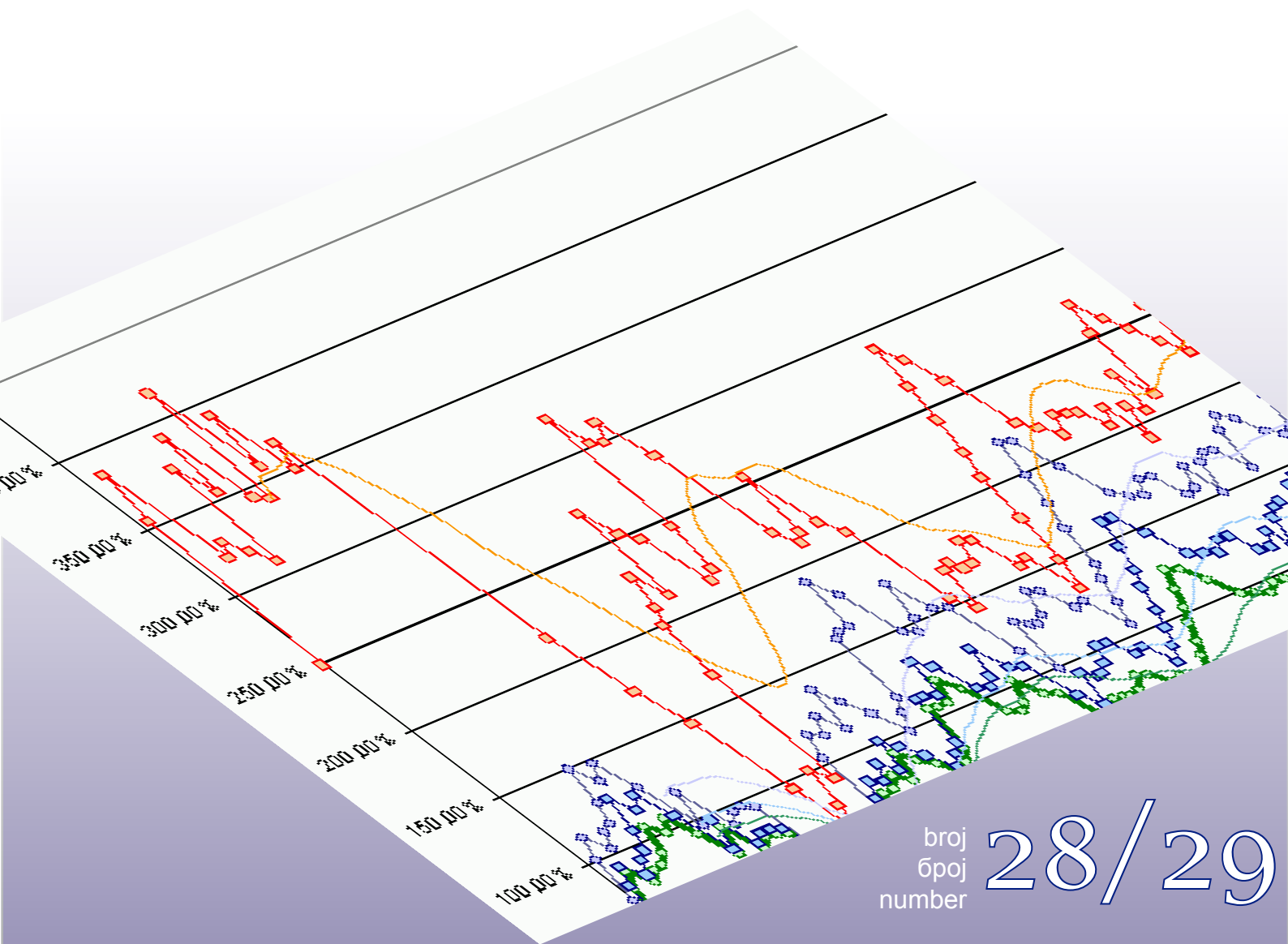

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

28/29

Poštovani čitaoci,

Raduje nas da u ovom dvobroju, u specijalnom dodatku, možemo predstaviti studiju o efektima uvođenja koncepta „bruto plaće“ u Republici Srpskoj. U svom radu prof. dr. Rajko Tomaš analizira mikroekonomske i makroekonomske kontroverze primjene „neto principa“ obračuna plaća, posebno iz ugla pravne nekonzistentnosti i formiranja različitih interesnih koalicija između glavnih sudionika pregovaranja u vezi plaća. Iniciranje prelaska na koncept obračuna plaća, poreza i doprinosa, koji se primjenjuje širom svijeta, dolazi u pravom momentu, kada su entiteti ušli u proces harmonizacije oporezivanja dohotka. Predloženi model „bruto plaća“ u RS inkorporira dostignuća pravnog okvira sistema plaća i njihovog porezivanja u EU, kao i najbolju praksu članica. Osim toga, predloženi model se nalazi na liniji reforme penzionog i socijalnog sistema u BiH, povezivanja troškova (poreza i doprinosa iz plaća) koje snose građani i koristi (primljenih usluga) koje povratno dobijaju od javnog sektora.

U skladu sa zajedničkim budžetskim kalendarom, dogovorenim u sklopu aktivnosti Koordinacionog odbora za budžet, Odjeljenje u dva navrata priprema projekcije indirektnih poreza. U prilici smo da objavimo revidirane radne projekcije iz septembra koje su poslužile za izradu Dokumenta okvirnog budžeta vlada BiH, entiteta i Brčko Distrikta za period 2008 – 2010.

Analiza fiskalnih operacija lokalnih zajednica pokazuje da su lokalne zajednice u FBiH u većem stepenu ovisne o grantovima viših nivoa uprave, čime postaju osjetljive na diskrecionu fiskalnu politiku Federacije i kantona, dok se lokalne zajednice u RS u većem stepenu finansiraju iz indirektnih poreza. Iako zakonska osnova raspodjele indirektnih poreza prema entitetima i unutar entiteta daje sigurnost finansiranju nivoa uprave, ipak treba imati u vidu da alimentiranje budžeta ovisi i o procesu odlučivanja o koeficijentima raspodjele u Upravnom odboru UIO. U tom smislu usvajanje dugoročnijeg pristupa raspodjeli indirektnih poreza predstavlja urgentno pitanje.

mr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja – supervizor

Sadržaj:

Naplata indirektnih poreza: januar – oktobar 2007	2
Projekcije indirektnih poreza: 2008 – 2010	8
Finansiranje lokalne uprave u BiH	13
Poseban prilog: Prelazak na model bruto plaće u Republici Srpskoj	20
Konsolidovani izvještaji: BiH: entiteti, JR, I-X 2007	36
Konsolidovani izvještaji: BiH, entiteti, kantoni, I-IX 2007	38
Konsolidovani izvještaji: FBiH, kantoni, općine, I-VIII 2007	39
Konsolidovani izvještaji: kantoni	40
Iz rada Odjeljenja	45
Iz rada Upravnog odbora UIO	46

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik
prevod : Edin Smailhodžić, Projekat podrške EU fiskalnoj politici u BiH

Naplata indirektnih poreza: januar – oktobar 2007

(pripremila: mr.sc. Dinka Antić)

Osvrt na naplatu u trećem kvartalu 2007.g.

Naplata ukupnih indirektnih poreza u periodu januar – septembar je bila visoka i stabilna. Za devet mjeseci Uprava za indirektno oporezivanje (UIO) prikupila je 3,396 mlrd KM indirektnih poreza neto¹, od čega je 15,163 mil KM ostalo neusklađeno, te nisu uključeni u strukturalnu analizu². Posmatrano na nivou devet mjeseci prikupljeno je 206 mil KM ili 6,5% indirektnih poreza više nego u istom periodu 2006.godine.

Prvo polugodište 2007.godine je bilo obilježeno značajnim rastom prihoda od carina, u prvom redu zahvaljujući eksternim faktorima: porastu cijena energenata na svjetskom tržištu i ulasku Bugarske i Rumunije u EU, koje od 1.1.2007. nisu više u režimu ugovora o slobodnoj trgovini. Kako je godina odmicala prihodi od carina su i dalje konstantno rasli, premda usporenije nego u prvom dijelu godine. Osnovni razlozi su snažan rast uvoza BiH od 24%, suša i enormni rast cijena energenata i ostalih cijena u čijoj strukturi troškovi energenata imaju značajan udio. Rast cijena nafte u manjoj mjeri ublažen padom cijene američkog dolara u odnosu na EUR. Međutim, iako su u septembru mjesečni prihodi od carina, po prvi put ove godine, bili niži nego u prethodnom mjesecu za 6,6% (Grafikon 2), ipak, na nivou perioda od devet mjeseci zabilježen je rast od čak 19,5%.

Zbog pada u naplati akciza u septembru rast naplate akciza za period od devet mjeseci je bio nešto niži i iznosi 8,2%. Treba naglasiti da unazad nekoliko godina smanjenje u naplati akciza u drugom dijelu godine karakteristična je pojava za sezonsku shemu naplate akcize. Promjene u naplati akciza po različitim vrstama akciznih proizvoda za prvih devet mjeseci 2007. u odnosu na isti period 2006. date su u sljedećoj tabeli:

akcizni proizvod	% promjene	
	uvozna	domaća
nafta i derivati	6.51%	
duvan i prerađevine	15.10%	0.16%
alkohol i alkoholna pića	1.50%	73.74%
bezalkoholna pića	14.41%	20.53%
pivo	14.83%	11.46%
kafa	0.84%	12.47%
ukupno	9.03%	5.36%
putarina	8.41%	

Ukoliko analiziramo naplatu akcize po vrsti proizvoda i uporedimo sa kretanjima u prvih šest mjeseci³ uočavamo usporavanje rasta akciza na naftu i derivate u trećem kvartalu, kao i u odnosu na kretanje u istom periodu prošle godine. To se reflektovalo i na ukupnu naplatu akciza, budući da akcize na naftu i derivate učestvuju u ukupnim akcizama sa skoro 48%. Primjećuje se i usporavanje u naplati putarine iz cijene naftnih derivate, što generalno pokazuje smanjenje količina uvezenih energenata. To potvrđuje i smanjenje količinskog uvoza mineralnih ulja u septembru u odnosu na avgust za 13%.

¹ Bruto naplatu PDV-a čini naplata PDV-a na uvoz, naplata po PDV-e prijavama i drugi slučajevi jednokratne ili prinudne naplate PDV-a. Neto naplata PDV-a se dobije nakon umanjenja bruto naplate za iznos isplaćenog povrata. Prihodi od ostalih indirektnih poreza su umanjani za iznose ostalih povrata sa jedinstvenog računa.

² Neusklađeni prihodi podrazumijevaju prihode kod kojih ne mogu dovesti u vezu analitika uplata (jedinstveni račun) i analitičke evidencije obveznika u modulima IT sistema UIO (PDV, carine, akcize)

³ vidi prilog u Biltenu br. 24

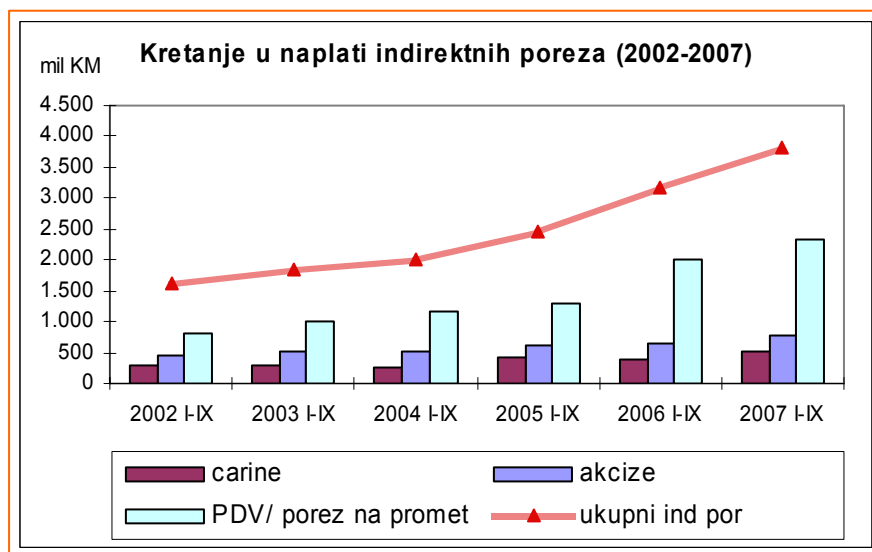
Kako smo već istaknuli u prethodnim analizama, poređenje na nivou devet mjeseci ne može dati objektivnu sliku budući da 2006.godine nije reprezentativna godina za poređenje kada je u pitanju PDV-e. Poređenje je moguće samo ukoliko se na naplatu PDV-a u 2006.g. doda i naplata zaostalog poreza na promet. Ukoliko se držimo metodologije ukupnog poreza na promet, bez obzira da li je jednofazni ili višefazni (PDV) tada možemo zaključiti da je u ovoj godini za devet mjeseci naplaćeno PDV više za 2,9% nego zajedno PDV-a i zaostalog poreza na prometa u istom periodu 2006.g. Rast prihoda od carina je povukao i rast PDV-a na uvoz, budući da carina ulazi u osnovicu za obračun PDV-a. Međutim, zbog porasta cijena inputa porasli su u istom omjeru i ulazni troškovi, a time i prihodi od PDV-a u domaćem prometu. Sve to je rezultiralo da je omjer PDV-a naplaćenog na uvoz i u domaćem prometu ostao isti kao i prošle godine, odnosno 64% : 36%. Usporenje u rastu indirektnih poreza, pogotovo u naplati PDV-a je očekivano, jer ogroman porast u naplati iz 2006.g. nije više moguće ponoviti (Grafikon 1).

Sumarni pregled kretanja u naplati ukupnih indirektnih poreza i najznačajnijih vrsta za devet mjeseci u periodu 2002-2007 prikazan je u sljedećoj tabeli i Grafikonu 1.

Naplata indirektnih poreza, devet mjeseci (2002-2007)

mil KM

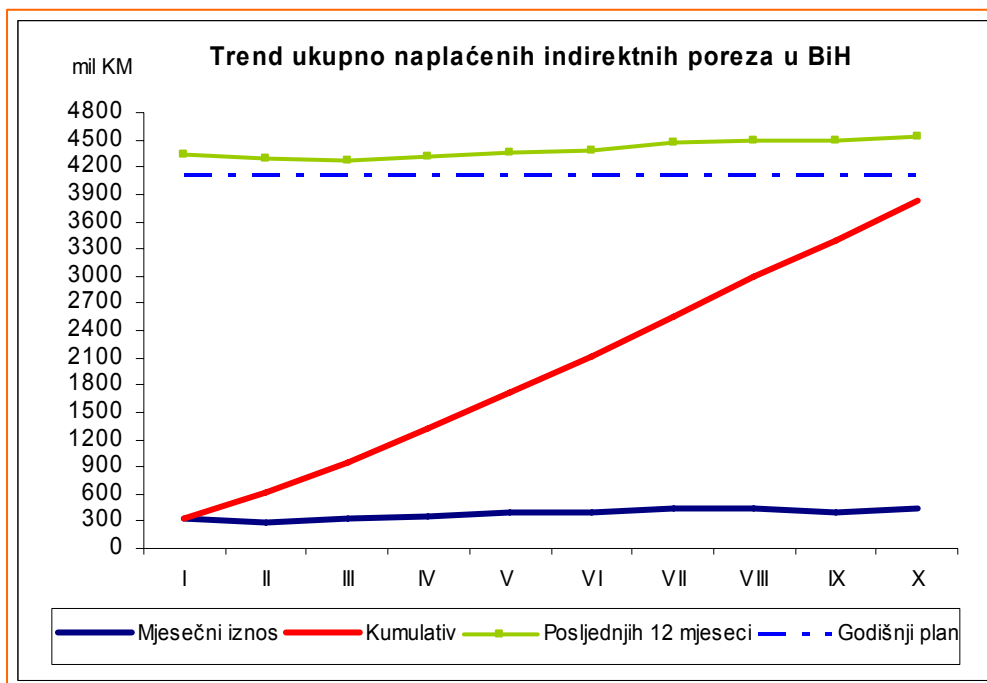
vrsta prihoda	2003	2004	2005	2006	2007
carine	-0.08%	-17.31%	76.42%	-9.36%	18.31%
akcize	13.33%	2.53%	14.04%	5.99%	8.29%
PDV neto/ porez na promet	21.86%	15.70%	12.70%	55.05%	2.87%
ukupni ind. porezi	15.46%	7.95%	22.94%	28.95%	6.51%

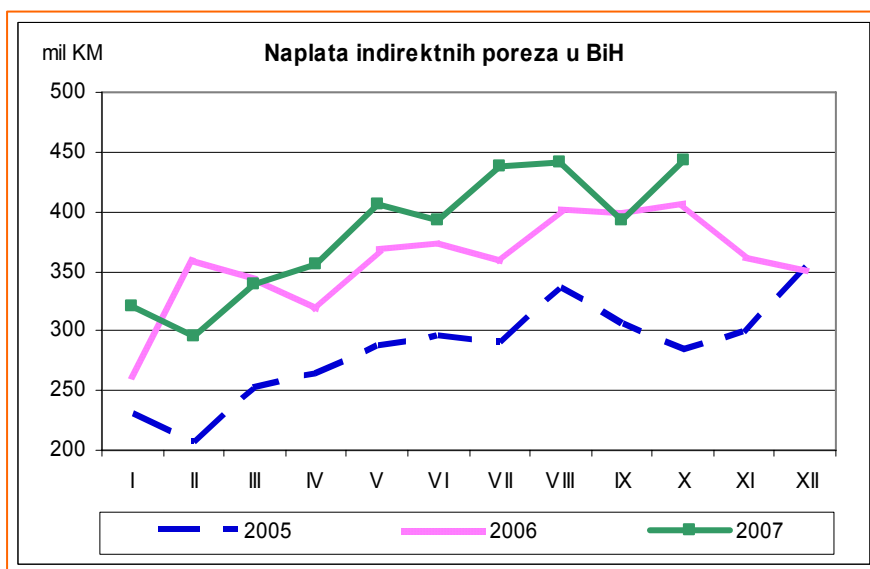
Grafikon 1

Kretanje u naplati indirektnih poreza u oktobru 2007.g.

U oktobru 2007.godine na jedinstveni račun UIO naplaćeno je ukupno 442,6 mil KM indirektnih poreza neto, što je za oko 12,59% više nego u prošlom mjesecu, odnosno za 8,98% više nego u istom mjesecu prošle godine, posmatrano u cijeloj BiH (Grafikoni 2 i 3). Stopa rasta na nivou deset mjeseci iznosi 6,78%.

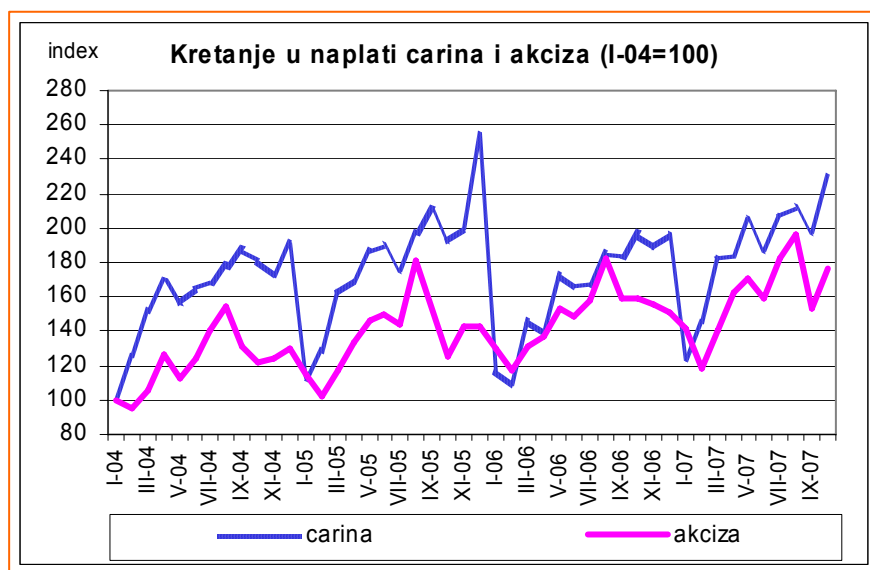

Grafikon 2

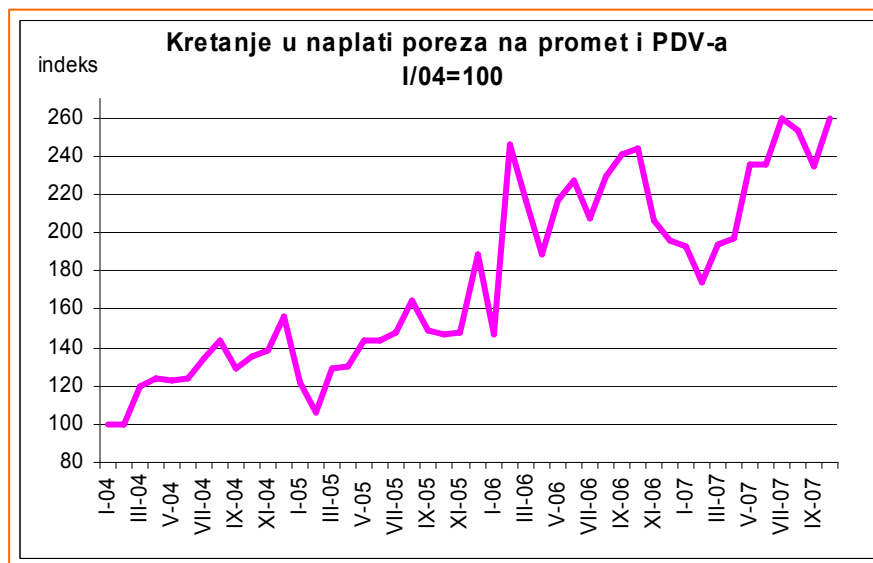
Grafikon 3

U oktobru je zabilježen porast u naplati svih značajnijih vrsta indirektnih poreza. Prihodi od carina i carinskih dažbina su porasli za 16,62% u odnosu na septembar, odnosno 17,87% u odnosu na oktobar 2006.g. Naplata akcize u oktobru je naglo porasla, tako da je kompenziran pad u septembru. Porast u naplati akcize u odnosu na oktobar 2006.g. iznosi 10,53%. (Grafikon 4).

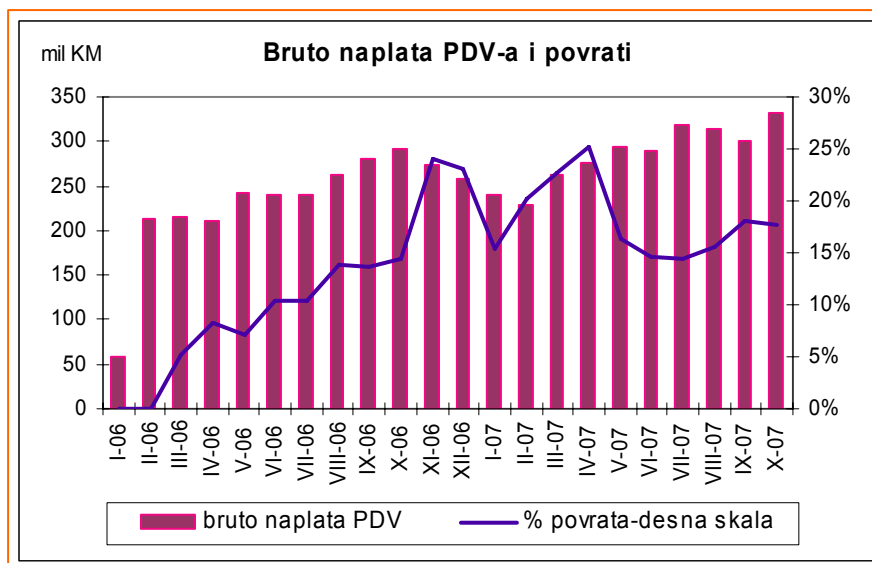
Grafikon 4

U oktobru su neto prihodi od PDV-a porasli za 10,79% u odnosu na septembar, odnosno za 9,34% u odnosu na oktobar 2006.g. Iako je isplaćeno nešto više povrata nego u septembru to nije u većoj mjeri utjecalo na neto prihode, budući da je stopa rasta bruto prihoda od PDV-a iznosila 10% (Grafikon 5).

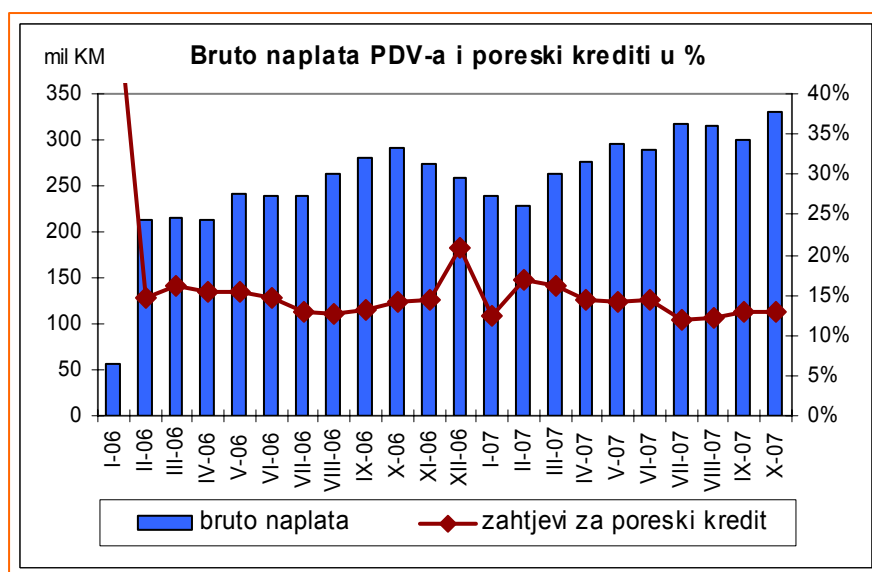

Grafikon 5

Na bolju naplatu prihoda od PDV-a nego što je projektovano, pored stabilne bruto naplate, utječe i manji odliv po osnovu povrata PDV-a, nego što je bilo očekivano. (Grafikon 5). Nivo ukupno isplaćenih povrata PDV-a u 2007.g., bez obzira da li je u pitanju isplata neiskorištenih akumuliranih poreskih kredita iz 2006.g. ili tekući povrat, iznosi 17,9% bruto naplate PDV-a (Grafikon 6). Zahtjevi po osnovu povrata PDV-a dovode do odliva sredstava sa jedinstvenog računa, u sljedećem mjesecu za isplate izvoznicima ili drugog mjeseca za isplate ostalim obveznicima. Međutim, poreski krediti, ukoliko je njihov nivo visok, djeluju na konstatno umanjeње bruto naplate u svakom narednom mjesecu. Nivo poreskih kredita je u toku 2007.g. bio neočekivano visok, prosječno oko 14% mjesečne bruto naplate PDV-a (Grafikon 7).

Grafikon 6

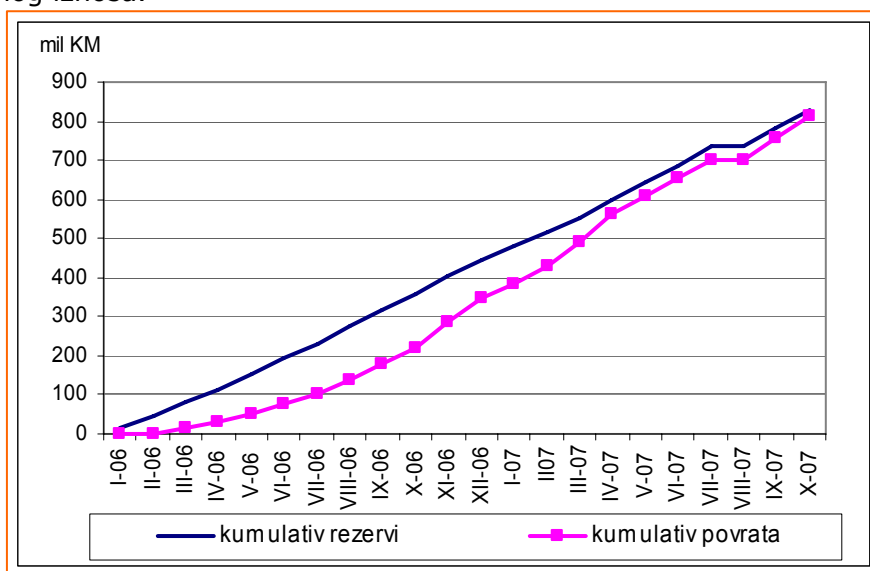
Grafikon 7

Budući da je rok povrata u gotovini za obveznike koji nisu pretežiti izvoznici 60 dana korištenje poreskih kredita je ekonomski opravdano ukoliko su dovoljni za finansiranje obaveza za PDV u tom periodu. Međutim, akumuliranje poreskih kredita za duži period, pa čak i do šest mjeseci⁴, zasigurno ne predstavlja ekonomsko ponašanje, pogotovo u uvjetima niske likvidnosti i skupih kredita za obrtna sredstva. Jedan od mogućih razloga jeste izbjegavanje kontrola UIO, koje su obavezne ukoliko se obveznik opredijeli za gotovinski povrat. Osim ovoga, konstantno, iz mjeseca u mjesec, iskazivanje većih iznosa poreskih kredita, zamagljuju realni trend bruto naplate i povrata⁵. Naime, ukoliko bi se obveznici opredjeljivali samo za povrate u gotovini, tada bi iznos

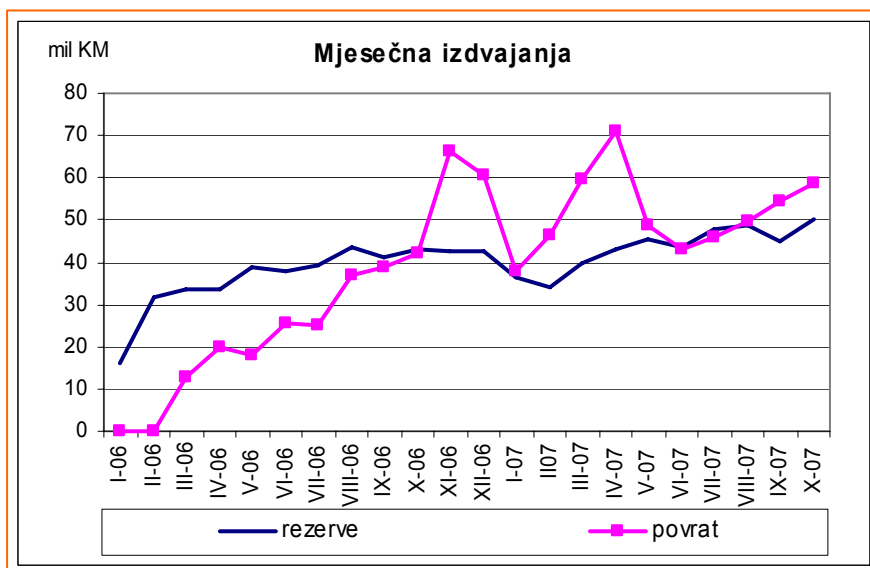
⁴ Vjerovatno bi neki obveznici držali poreske kredite i duži period od šest mjeseci, ali UIO je po zakonu obavezna da isplati povrat neiskorištenih poreskih kredita nakon šest mjeseci od mjeseca u kojem su iskazani na PDV prijavi.

⁵ Treba napomenuti da suma ukupno zahtijevanih kredita ne mora uvijek 100% odgovarati sumi odobrenih poreskih kredita, koje UIO odobri obvezniku nakon formalnih verifikacija i provjere stanja duga po osnovu ostalih indirektnih poreza.

bruto naplate bio veći, ali također i iznos isplaćenih povrata. Porast zahtjeva za povrat i poreske kredite povlači i pitanje mjesečnog izdvajanja za rezerve na jedinstvenom računu UIO⁶ (Grafikoni 8 i 9). Prema trendu rasta bruto naplate, povrata i kredita **očigledno je da sadašnje izdvajanje od 10% bruto naplate indirektnih poreza ni u kom slučaju ne može biti dovoljno za uredno izmirivanje obaveza prema obveznicima**, što je zakonska obaveza UIO. Napominjemo da isplata povrata PDV-a i ostalih indirektnih poreza ima apsolutni prioritet kod isplata sa jedinstvenog računa UIO, ispred države, entiteta i Brčko Distrikta. Osim toga, urednost kod isplate povrata predstavlja test kredibiliteta države i ukupnog sistema PDV-a. Zasigurno fiksna stopa izdvajanja u rezerve entitetima i Distriktu olakšava planiranje budžeta, ali, s druge strane, cijeli sistem raspodjele čini nefleksibilnim na nepredvidive oscilacije u naplati indirektnih poreza. U cilju zaštite integriteta sistema PDV-a u BiH krajnje je vrijeme da se problem rezervi rješava na bazi aktivnog finansijskog upravljanja prilivima i odlivima sa jedinstvenog računa UIO, uz osiguranje stalnog minimalnog iznosa.

Grafikon 8

Grafikon 9

⁶ više o problemu izdvajanja u rezerve u Biltenu br. 19

Projekcija prihoda od indirektnog oporezivanja za period 2007-2010

(pripremila: Aleksandra Regoje, stručni savjetnik – makroekonomista)

U procesu planiranja i izrade budžeta Institucije BiH, entiteti i Distrikt Brčko izrađuju trogodišnje dokumente okvirnih budžeta i godišnje budžete. Dokument okvirnog budžeta sadrži srednjoročne fiskalne prognoze za tekuću i dvije naredne godine, i predstavlja polaznu osnovu za izradu godišnjeg budžeta za narednu godinu. U okviru budžetskog ciklusa, Odjeljenje za makroekonomsku analizu odgovorno je za izradu projekcija prihoda od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje BiH. Projekcije se izrađuju na početku budžetskog ciklusa, u mjesecu aprilu. Iste se ažuriraju u septembru, prije izrade nacrtu budžeta.

U ovom broju biltena objavljujemo projekcije indirektnih poreza, revidirane u septembru, koje su korištene kao ulazni parametar za izradu nacrtu budžeta centralnih vlada u BiH. Napominjemo da projekcije polaze od podataka o ostvarenju prihoda na Jedinствenom računu UIO koji su bili dostupni u vrijeme izrade projekcija i procijenjene dinamike kretanja makroekonomskih pokazatelja od strane Direkcije za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH (DEP). Želimo istaknuti da stvarna kretanja u naplati indirektnih poreza nakon revidiranja projekcija indirektnih poreza uglavnom potvrđuju projekcije Odjeljenja.

Očekuje se da će neto iznos prikupljenih sredstava na Jedinствeni račun UIO u 2007. godini dostići 4.591 mil KM. Iznos projektovanih prihoda za raspodjelu uvećan je za iznos neraspoređenih sredstava iz prethodne godine pa je stoga, pod pretpostavkom da će sva prikupljena sredstva 2007. godini biti raspoređena korisnicima u toj godini, projektovani iznos sredstava za raspodjelu nešto veći i iznosi 4.702 mil KM.

U 2008. godini očekuje se rast prihoda od indirektnih poreza za 5,19%. Zbog navedenog pomjeranja osnovice za poređenje (prenesena neraspoređena sredstva iz 2006.g.), projektovani rast sredstava za raspodjelu budžetskim korisnicima razlikuje se od rasta prihoda i iznosi svega 2,71%.

Osnovni razlog za usporenje rasta prihoda u 2008. godini jeste projektovano smanjenje prihoda od carina. U pogledu toga postoje nedoumice u vezi dinamike smanjenja prihoda od carina i ukidanja određenih carinskih dažbina, o čemu će biti više riječi u nastavku.

PDV

Projekcija prihoda od PDV-a zasnovana je na stvarnim podacima za period januar 2006- avgust 2007. godine i makroekonomskim projekcijama DEP-a. Korekcija prihoda na više u odnosu na projekciju iz aprila ove godine uglavnom je zasnovana na većem rastu potrošnje i uvoza u odnosu na makroekonomske projekcije iz mjeseca aprila. Naime, projekcija je rađena na taj način što je PDV osnovica projektovana da prati kretanje potrošnje, a prihodi su dalje korigovani da bi se sveli na *cash-flow* pristup. Prihodi od PDV-a na uvoz u 2007.godini bazirani su na podacima za prvih 8 mjeseci tekuće godine i istorijskoj sezonskoj šemi, dok je rast istih prihoda u narednom periodu vezan za projektovani rast uvoza. Projektovano je da će se u 2007. godini prikupiti 2.759 mil KM neto prihoda od PDV-a, što je za 12,69% više u odnosu na prethodnu godinu, dok je u narednoj godini projektovan rast od 6,94%.

Akcize

Projekcije prihoda od akciza za 2007.godinu rađene su na osnovu podataka za prvih 8 mjeseci 2007. godine kao i na osnovu njihove istorijske sezonske šeme. Projekcija akciza za 2007.godinu nije značajno izmijenjena u odnosu na projekcije iz aprila ove godine.

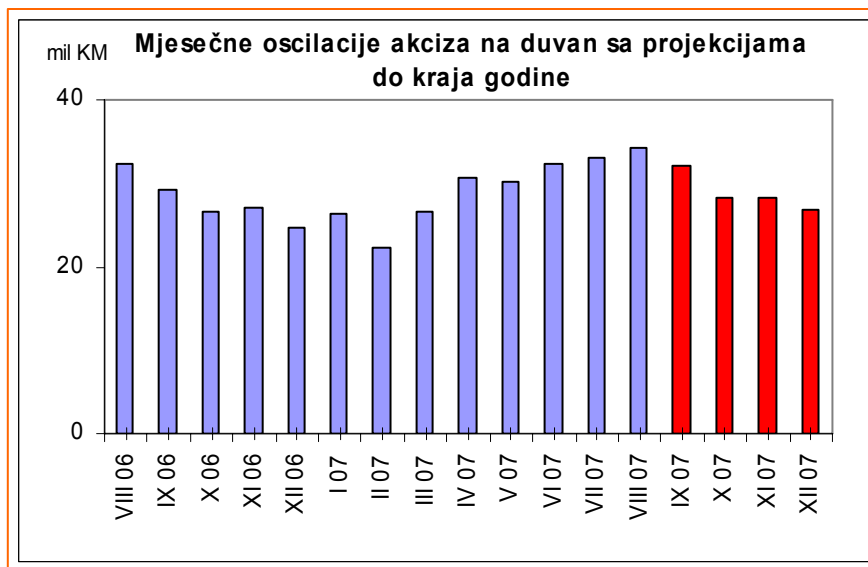
Nafta

Zbog rasta cijena naftnih derivata na svjetskom tržištu prihodi po osnovu akciza na naftne derivate zabilježili su nešto sporiji rast od projektovanog, te je za 2007.godinu projektovan rast

od 4,86%. Projekcije za naredni period vezane su za projektovani realni rast bruto društvenog proizvoda (6,3% u narednoj godini).

Duvan

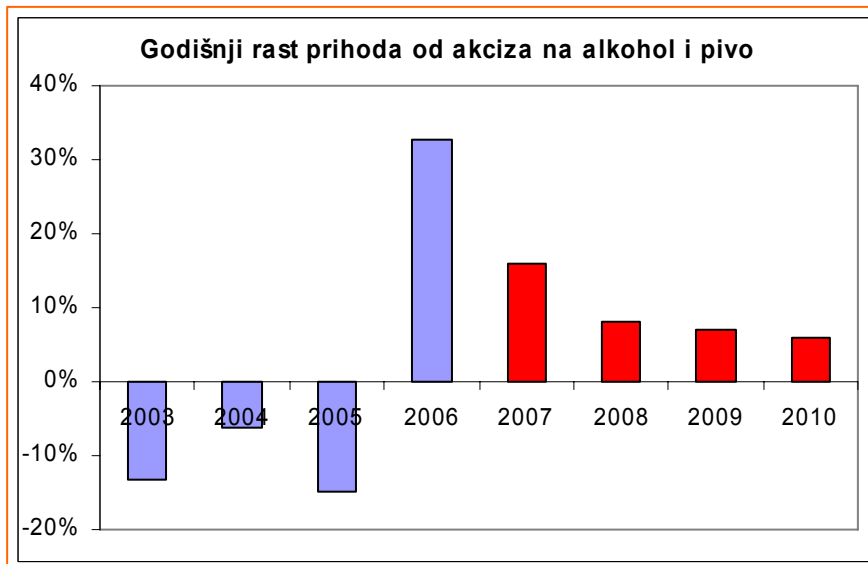
Iako su podaci iz prvih mjeseci najavljujivali usporenje rasta akciza na duvan, posljednji podaci pokazuju stabilan rast ovih prihoda. U 2007.godini projektovan je rast od 9,57% u odnosu na prethodnu godinu. Projekcije za naredne godine vezane su za projektovani rast potrošnje.

Grafikon 10

Alkohol i pivo

Poslije višegodišnjeg perioda opadanja, u 2006.godini su prihodi od akciza na alkohol i pivo zabilježili su veliki rast od 32,61%. U 2007.godini ovi prihodi pokazuju stabilan trend rasta i projektovani su na nivou od 16,06%. Prihodi u narednom periodu vezani su za projektovani rast potrošnje.

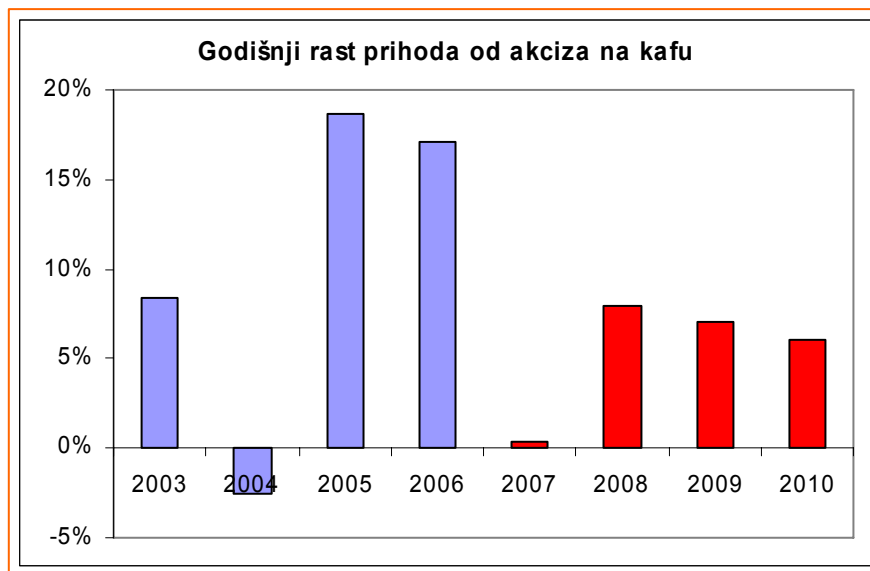
Grafikon 11

Bezalkoholna pića

Nakon nestabilnog kretanja u prethodnim godinama, akcize na bezalkoholna pića bilježe stabilan rast i projektovani su na nivou od 22,31% za 2007.godinu. Prihodi u narednom periodu vezani su za projektovani rast potrošnje.

Kafa

Nakon velikog rasta prihoda od akciza na kafu u 2005. i 2006.godini, 2007. godina bilježi usporenje rasta ovih prihoda. Projektovano je da će do kraja godine ovi prihodi ostvariti rast u iznosu 0,40% u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi u narednom periodu vezani su za rast potrošnje.

Grafikon 12

Carine

Potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU podrazumijeva davanje koncesija, odnosno bescarinski uvoz dobara iz EU. Treba imati u vidu da uvoz iz EU predstavlja 47,64% ukupnog uvoza u BiH, dok na zemlje CEFTA otpada 28,21 %, a na ostatak svijeta preostalih 24,15 %.⁷ Budući da sa zemljama CEFTA već imamo ugovore o slobodnoj trgovini, ukidanje carina na uvoz iz EU podrazumijeva rapidno smanjenje ukupnih prihoda od carina i carinskih dažbina. Pregovorima sa EU predviđen je petogodišnji period postepenog ukidanja carina. Nakon okončanja tehničkih pregovora krajem 2006.g. očekivali smo da će vrlo brzo doći do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, što se odrazilo i na projekcije indirektnih poreza koje je Odjeljenje pripremio za pripreme budžeta za 2007.g. Međutim, Sporazum još nije potpisan, a prihodi od carina su značajno porasli zahvaljujući kretanjima cijena na svjetskom tržištu i ukupnom rastu uvoza, tako da je značajan porast u naplati indirektnih poreza u 2007.g. iznad projektovanog velikim dijelom rezultat neočekivanog porasta prihoda od carina.

Revidirana projekcija prihoda od carina za 2007. godinu zasniva se na podacima za prvih 8 mjeseci 2007.godine, istorijskoj sezonskoj šemi i makroekonomskoj projekciji rasta uvoza. Projekcija za naredni period takođe je vezana za projektovani rast uvoza, kao i pretpostavci da će se uvoz roba iz EU svesti na bescarinsku osnovu u petogodišnjem period sa početkom u 2008.godini.

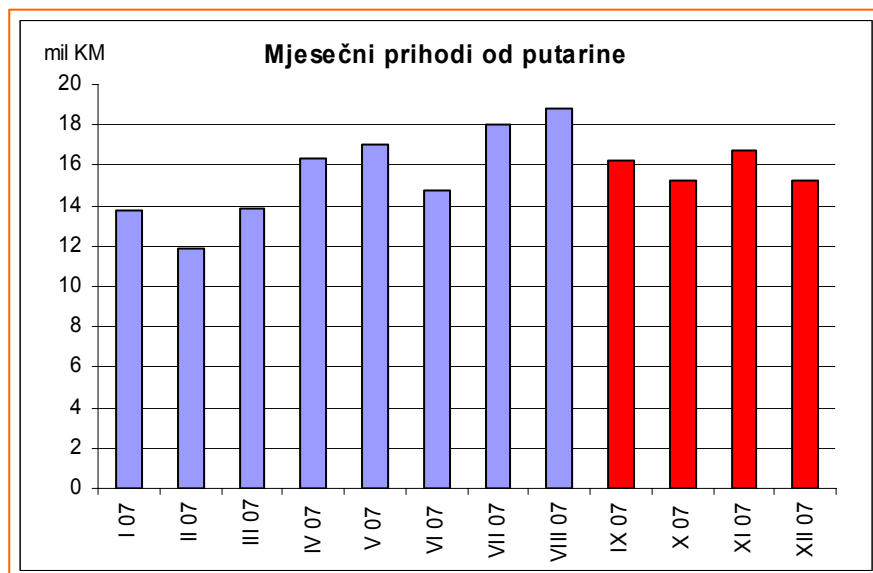
Pored toga, na zahtjev EU potrebno je od 1.1.2008.g. ukinuti 1% carinskog evidentiranja, koje *de facto* ima karakter dodatne carine, jer se obračunava *ad valorem*. Procjenjuje se da će ovaj vid carine u 2007.g. donijeti preko 70 mil KM prihoda + PDV. Premda postoji mogućnost uvođenja posebne naknade za carinsko administriranje umjesto carinskog evidentiranja, treba voditi računa da bi nova naknada imala karakter posebne naknade (npr. po vozilu), te ukupno ostvarni prihodi po tom osnovu ne bi se proporcionalno povećavali porastom vrijednosti uvoza kao što je bio slučaj

⁷ „Statistika spoljne trgovine“, Saopštenje br 10, Agencija za statistiku BiH

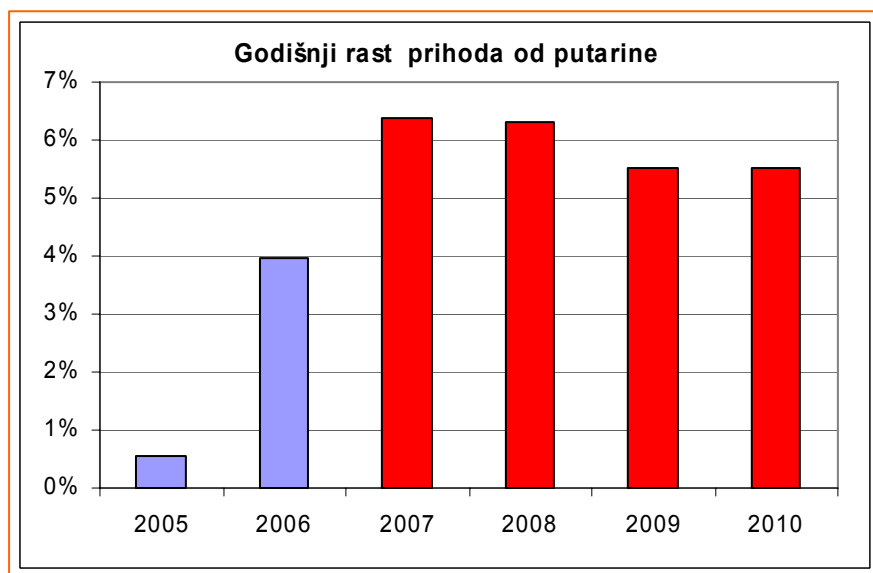
sa carinskim evidentiranjem. Upravni odbor UIO još nije donio odluku o ukidanju carinskog evidentiranja, niti o uvođenju nove administrativne naknade. **Obzirom da ove pretpostavke nisu uzete u obzir prilikom izrade projekcija, napominjemo da je potreban je dodatni oprez kod izvršavanja budžeta u narednoj godini.**

Putarina

Prihodi od putarine projicirani su sa rastom od 6,38 u 2007 godini, dok su projekcije za naredne godine vezane za projektovani rast realnog bruto društvenog proizvoda.

Grafikon 13

Grafikon 14

Ostalo

Stavka „Ostalo“ u tabeli projekcije prihoda od indirektnih poreza na JR (2007 - 2010) obuhvata ostale prihode i naknade, ostale isplaćene povrate i prikupljene ali nerazvrstane prihode.

Projekcija prihoda od indirektnih poreza na JR (2007 – 2010)

		u milionima KM						godina / prethodna godina (%)				
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
I	PDV (neto)	...	2.448,77	2.759,42	2.950,84	3.152,25	3.334,58	...	12,69%	6,94%	6,83%	5,78%
II	Porez na pr. na JR	539	12,03	0	0	0	0	-97,77%				
III	Akcize	790,9	861,24	927,63	994,38	1056,99	1117,95	8,89%	7,71%	7,20%	6,30%	5,77%
III.1	Nafta	405,6	418,39	438,74	3,15%	4,86%			
III.2	Duvan	282,9	320,43	351,11	13,27%	9,57%			
III.3	Alkohol i pivo	53,2	70,55	81,88	32,61%	16,06%			
III.4	Bezalkoh. pića	19,9	17,45	21,34	-12,31%	22,31%			
III.5	Kafa	29,3	34,42	34,56	17,48%	0,40%			
IV	Carine	605,6	557,29	668,99	636,24	582,26	511,02	-7,98%	20,04%	-4,90%	-8,48%	-12,24%
V	Putarina	169,9	176,60	187,87	199,71	210,69	222,28	3,95%	6,38%	6,30%	5,50%	5,50%
VI	Ostalo	6,2	66,66	47,15	48,09	49,05	50,04	975,24%	-29,27%	2,00%	2,00%	2,00%
VII	UKUPNO	2.111,60	4.122,60	4.591,07	4.829,27	5.051,25	5.235,87	95,24%	11,36%	5,19%	4,60%	3,65%
VIII	Prenos u iduću god		-110,9	110,9								
IX	SREDSTVA ZA RASPODJELU	2.111,60	4.011,70	4.701,97	4.829,27	5.051,25	5.235,87	89,98%	17,21%	2,71%	4,60%	3,65%

Finansiranje lokalne uprave u BiH

(pripremila: Aleksandra Regoje, makroekonomista u Odjeljenju)

Bosna i Hercegovina broji 139 općina i 4 grada koji se znatno razlikuju po veličini i broju stanovnika. Značajne razlike u infrastrukturnoj opremljenosti i stepenu urbanizacije općina ne utječu na njihove dodijeljene nadležnosti. Male općine često pate od nedovoljne poreske osnovice. To se naročito odnosi na seoske općine sa malim brojem stanovnika, preduzeća i drugih izvora iz kojih mogu generirati prihode za finansiranje svojih nadležnosti. Finansiranje ovih općina je uveliko zavisno od grantova viših nivoa, tako da grantovi od višeg nivoa imaju najveće učešće u strukturi njihovih prihoda. Sa druge strane imamo ekonomski razvijene općine i turističke centre, kod kojih u strukturi prihoda najveće učešće imaju poreski prihodi.

Reforma općinskih finansija započela je reformom poreskog sistema. Kada je porez na promet, kao najznačajniji izvor općinskih prihoda, zamijenjen porezom na dodanu vrijednost, izmijenjena su i pravila finansiranja općina.

Prema podacima iz 2006. godine, prosječni općinski prihodi⁸ po stanovniku u Bosni i Hercegovini iznosili su 288 KM. Distribucija frekvencija pokazuje da svega 26,2% općina spada u grupu koja odstupa manje od 20% od prosječnih prihoda po stanovniku u BiH, dok 35% općina ima prihode po stanovniku veće od prosjeka.

Republika Srpska

Prema Zakonu o budžetskom sistemu Republike Srpske općinskim budžetima pripadaju prihodi od poreza na imovinu, općinske administrativne takse, komunalne takse, općinske naknade za korištenje prirodnih i drugih resursa od općeg interesa, te ostali općinski prihodi. Pored izvornih prihoda, općinama pripadaju i "dijeljeni porezi" odnosno prihodi koji se dijele između budžeta Republike, budžeta općina i gradova. Prema Zakonu o izmjenama i dopunama zakona o budžetskom sistemu RS iz decembra 2006. godine općinskim budžetima pripada:

- 24% prihoda od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računsa UIO koji pripadaju Republici Srpskoj (nakon izdvojenih sredstava za finansiranje spoljnog duga RS),
- 25 % poreza na dohodak građana,
- 70% naknada za promjenu namjene poljoprivrednog zemljišta,
- 70% naknada za korištenje mineralnih sirovina
- 30% oduzete imovinske koristi i sredstava dobijenih od prodaje oduzetih predmeta iz nadležnosti Republičke tržišne inspekcije.

I prije uvođenja poreza na dodatu vrijednost u Republici Srpskoj je postojao mehanizam izjednačavanja općinskih prihoda regulisanjem udjela u "dijeljenim prihodima" na osnovu stepena razvijenosti općine. Novi Zakon propisuje formulu za raspodjelu prihoda od indirektnih poreza koja takođe omogućava horizontalno fiskalno ujednačavanje a zasnovana je na:

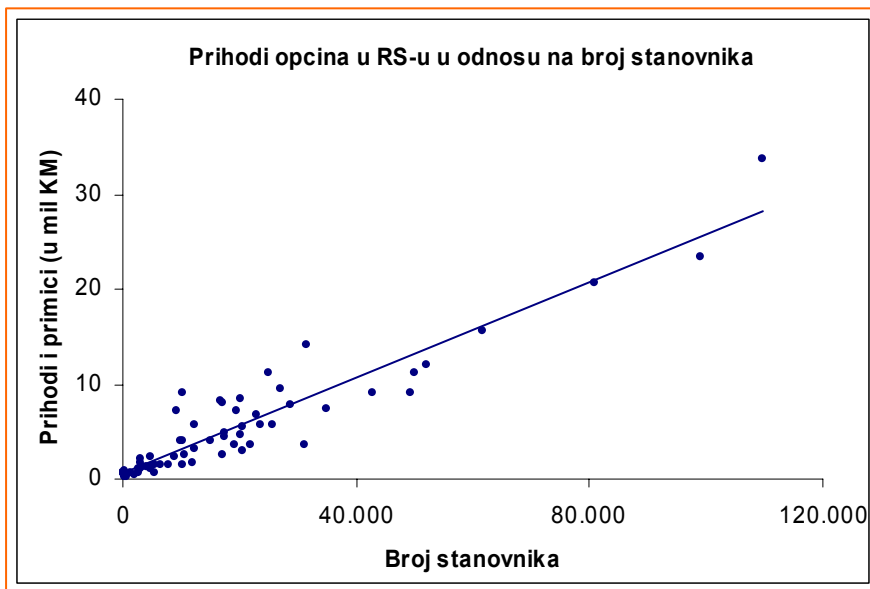
- (a) istorijskim udjelima u prihodima od poreza na promet i akcizama u 2005.godini,
- (b) broju stanovnika, površini te broju učenika u srednjim školama po općinama.

Formula je tako koncipirana da se u periodu od narednih 10 godina postepeno smanjuje ponder istorijskog učešća poreza na promet, za razliku od, uvjetno rečeno, "demografskog" pondera koji postepeno raste, da bi po isteku prelaznog perioda iznosio 1. Nakon desetogodišnjeg perioda raspodjela prihoda od indirektnih poreza općinama u Republici Srpskoj biće određena formulom u skladu sa sljedećim kriterijima: 75% na osnovu broja stanovnika u općini, 15% na osnovu površine i 10% na osnovu broja đaka u srednjim školama.⁹

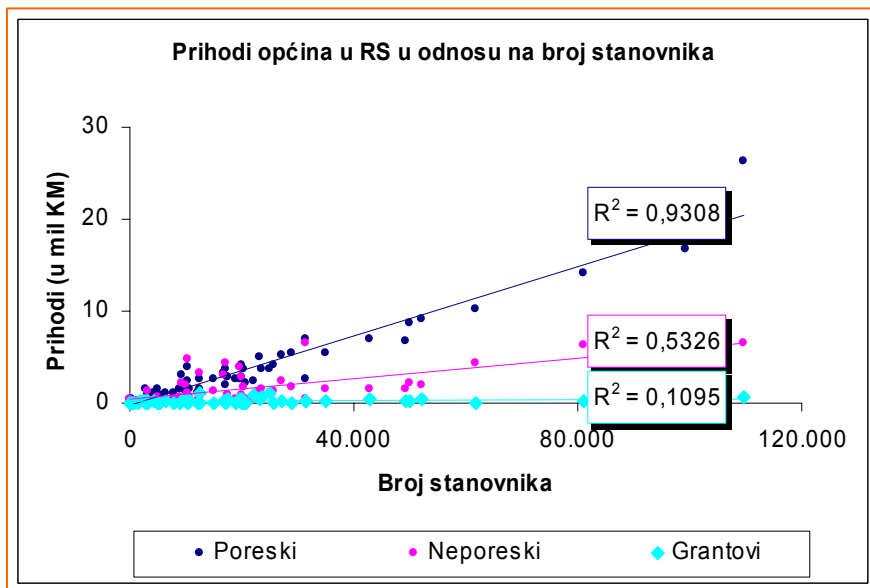
⁸ Prihodi i primici, isključujući finansiranje

⁹ Obrazloženje o Zakonu u biltenu broj 10.

Na grafikonima 15 i 16 prikazan je dijagram rasturanja parova podataka o općinskim prihodima u 2006. godini u odnosu na broj stanovnika po općinama. Iz njega možemo zaključiti da postoji visok stepen kovarijacije između posmatranih pojava.

Grafikon 15

Grafikon 16

Izvor: Ministarstvo Finansija RS, USAID GAP (podaci o broju stanovnika)

Ako razgraničimo prihode po vrstama na: poreske, neporeske i grantove, te izračunamo koeficijente determinacije za svaku vrstu prihoda pojedinačno u odnosu na broj stanovnika, možemo izvući sljedeće zaključke:

- 93% općinskih poreskih prihoda objašnjeno je brojem stanovnika u općini, a ostalih 7% otpada na utjecaj svih drugih faktora. Vrijednost koeficijenta determinacije od 0,93 ukazuje da je veza posmatranih pojava izrazito visoka, što je i logično obzirom da se porezi raspoređuju prema administrativnom porijeklu, sa izuzetkom raspodjele prihoda sa jedinstvenog računa gdje se prihodi raspoređuju po formuli, gdje opet broj stanovnika ima značajan efekat na raspodjelu, kao jedna od varijabli koja determinira krajnju potrošnju entiteta.
- Koeficijent determinacije za neporeske prihode iznosi 0,53, što ukazuje da je uvjetovanost između posmatranih pojava značajna, ali ne u tolikom obimu, koliko je to slučaj za poreske prihode. Svega 53% neporeskih prihoda je objašnjeno brojem stanovnika u općini.
- Koeficijent determinacije za grantove iznosi 0,11, što znači da je povezanost posmatranih pojava neznatna te da se može zanemariti.

Prosječni općinski prihodi po stanovniku u Republici Srpskoj iznosili su 327,46 KM u 2006. godini, što je više od prosjeka za BiH.¹⁰ Općinski prihodi za prvo polugodište 2007. godine, rasli su za 26,7 % u odnosu na isti period prethodne godine.¹¹

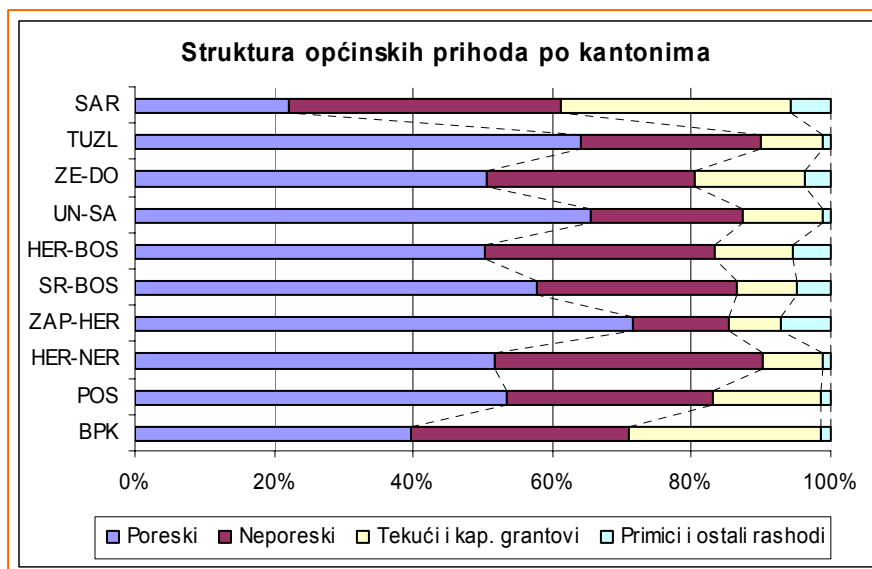
Federacija BiH

Sve do donošenja novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH u junu 2006. godine, općinama su pripadali javni prihodi u skladu sa kantonalnim propisima. Raspodjela javnih prihoda između kantona i općina bila je regulisana kantonalnim zakonima o pripadnosti javnih prihoda, sa izuzetkom Sarajevskog kantona koji je donosio Odluku o transferima općinama, te Zeničko-dobojskog kantona koji je regulisao općinske prihode kroz Odluku o privremenom ustupanju prihoda općinama. Najbogatiji izvor prihoda za općine predstavljao je porez na promet. Mehanizam raspodjele bio je zasnovan na derivaciji, što znači da su porezi prikupljeni na području određenog kantona pripadali datom kantonu, a onda su se raspoređivali općinama po kantonalnim propisima.

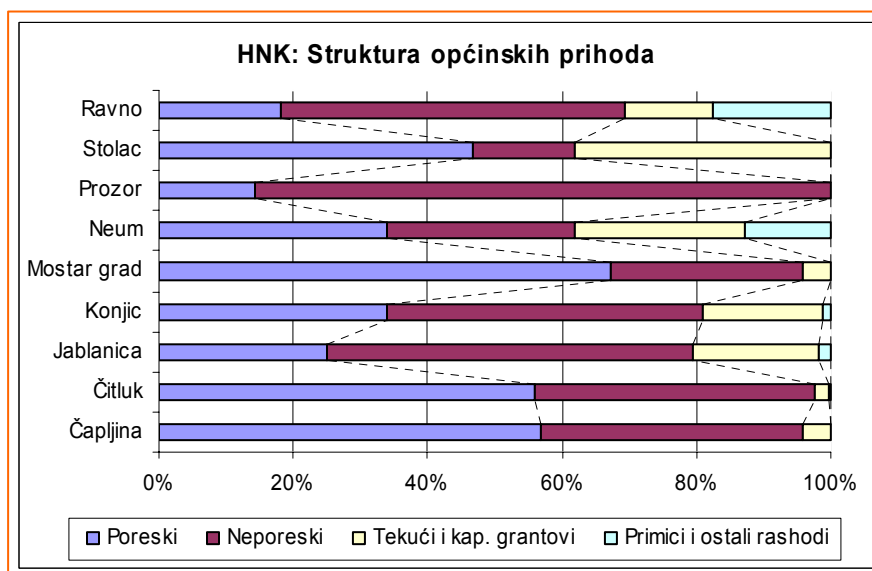
Struktura općinskih prihoda razlikuje se po pojedinim kantonima, kao što značajno razlikuje i po općinama unutar pojedinih kantona.(grafikoni 17 i 18)

¹⁰ Uključuje prihode i primitke bez finansiranja

¹¹ Preliminarni podaci

Grafikon 17

Grafikon 18

Izvor: baza podataka OMA, 2006 godina

Šarolikost kantonalnih propisa o finansiranju općina zamijenjena je jedinstvenim Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH, prema kojem u općinske prihode spadaju:

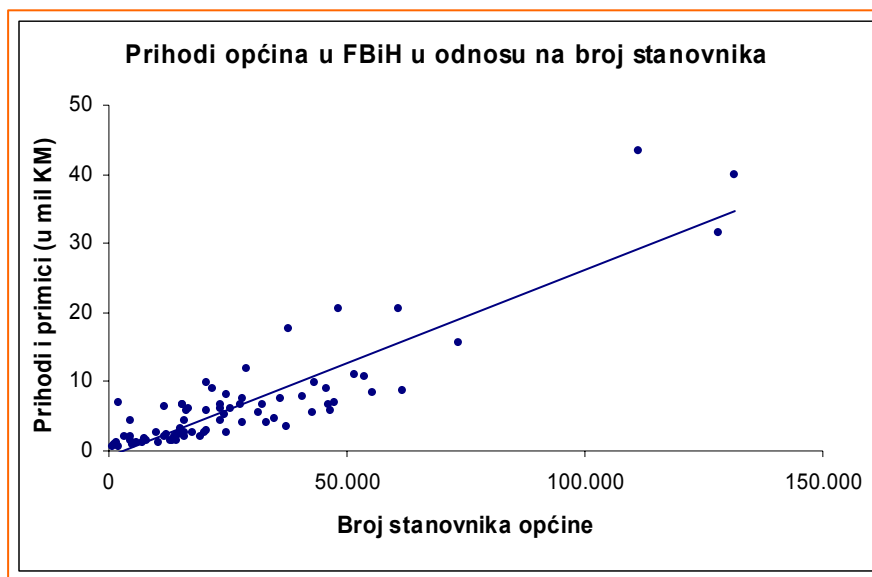
- dijeljeni prihodi od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa (8,42% od prihoda koji pripadaju FBiH nakon izdvojenih sredstava za finansiranje spoljnog duga),
- najmanje 28,5% prihoda od poreza na plaću uplaćenog u svakoj jedinici,
- naknade po osnovu korištenja i uređenja građevinskog zemljišta, naknade i takse u skladu sa lokalnim propisima i dr.

Pojedinačno učešće jedinica lokalne samouprave u raspodjeli prihoda sa Jedinstvenog računa vrši se na osnovu formule i to: 68% na osnovu broja stanovnika, 5% na osnovu površine općine, 20% na osnovu broja učenika u osnovnom obrazovanju te 7% na osnovu nivoa razvijenosti općine definisanog kroz indeks razvijenosti. Indeks razvijenosti predstavlja odnos prihoda od poreza na

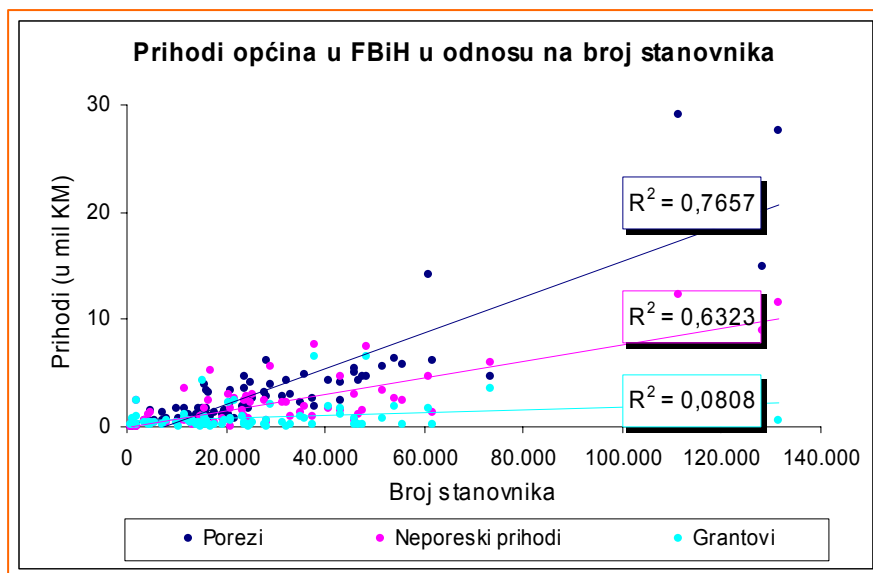
promet i poreza na dohodak Federacije sa prosječnim prihodom od tih poreza po stanovniku. Što je indeks razvijenosti niži, koeficijent raspodjele po ovom osnovu je veći. Formula sadrži i korektivni koeficijent za općine sa preko 60.000 stanovnika, kao i za općine koje pokrivaju troškove osnovnog obrazovanja. Da bi se izbjegli budžetski šokovi, formula se uvodi postepeno, tokom šestogodišnjeg perioda. Slično kao kod Republike Srpske, uveden je ponder istorijskog udjela u prihodima od poreza na promet, koji tokom vremena opada; dok ponder udjela koji općina ima nakon primjene formule za raspodjelu postepeno raste, i na kraju šestogodišnjeg perioda iznosi 1. Transparentan sistem raspodjele, zasnovan na jedinstvenoj formuli, omogućiće horizontalno fiskalno izjednačavanje i efikasnije planiranje prihoda.

Zbog specifičnosti raspodjele nadležnosti između kantona i pripadajućih općina, poseban tretman ima Sarajevski kanton u kojem jedinice lokalne samouprave ne ostvaruju prihode po osnovu poreza na plaću, i gdje se prihodi od indirektnih poreza doznačavaju Kantonu koji ih onda raspodjeljuje jedinicama lokalne samouprave na osnovu vlastitih propisa.

Ako posmatramo dijagram rasturanja podataka o broju stanovnika i vrsti općinskih prihoda u FBiH, možemo zaključiti da postoji jaka veza između broja stanovnika općine i njenih poreskih prihoda, te značajan utjecaj broja stanovnika na općinske neporeske prihode. 76,57% poreskih prihoda općine objašnjeno je brojem stanovnika, dok se ostalo može pripisati svim drugim faktorima. Koeficijent determinacije od 0,08 ukazuje da ne postoji značajna veza između broja stanovnika općine i njeni primljenih grantova.

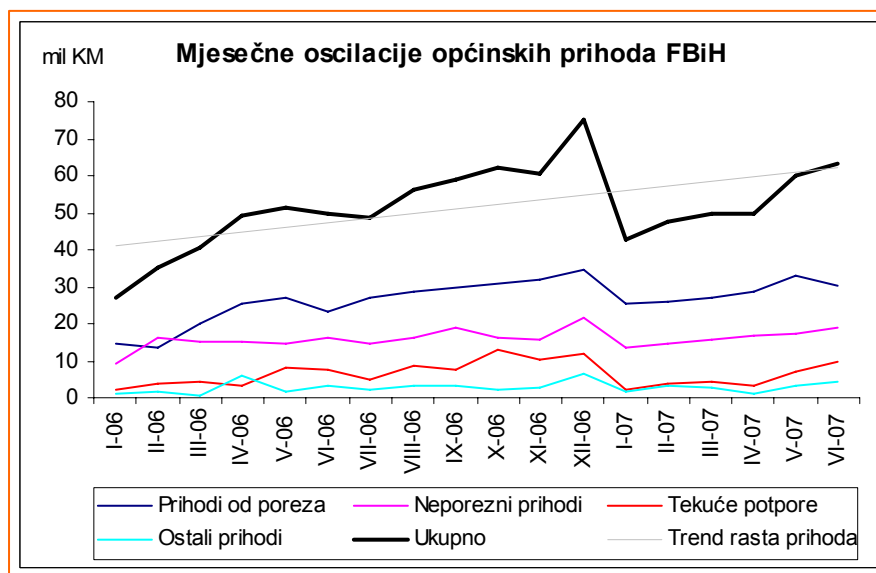
Grafikon 19

Grafikon 20

Izvor: Baza podataka OMA, USAID GAP (podaci o broju stanovnika)

Kriva ukupno prikupljenih općinskih prihoda u FBiH¹² pokazuje stabilan trend rasta. Prema podacima Odjeljenja, u prvom polugodištu 2007. godine općinski prihodi u FBiH rasli su za 24,6 % u odnosu na isti period prethodne godine. Za ovoliki rast prihoda najzaslužniji je rast prihoda poreza (37,7 %). Neporeski prihodi za period I-VI 2007.godine veći su za 12,4 % u odnosu na isti period prethodne godine.

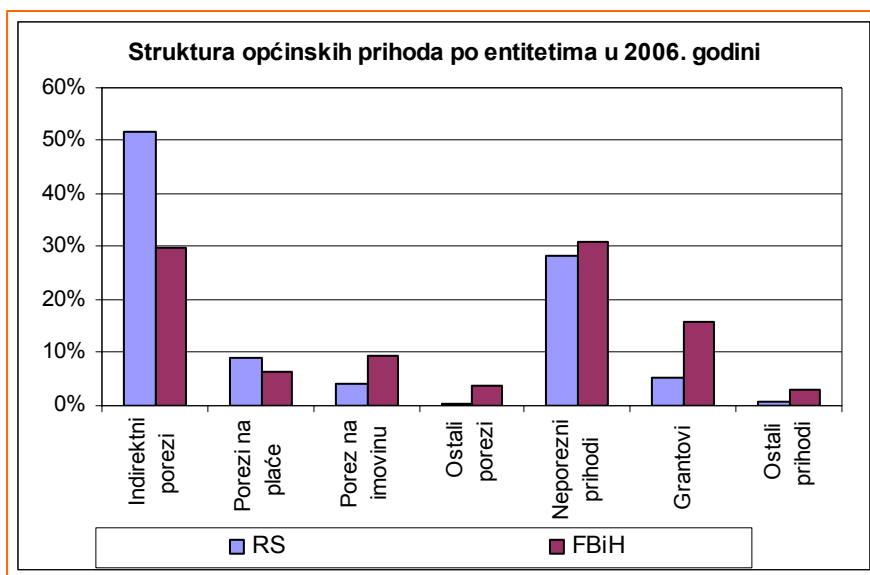
Grafikon 21

Izvor: Baza podataka i porocjene OMA

¹² Ne uključuje finansiranje

Struktura općinskih prihoda po entitetima

Preko 50% općinskih prihoda u Republici Srpskoj potiče od indirektnih poreza, dok se taj iznos u Federaciji kreće u iznosu od oko 30% ukupnih prihoda, dok grantovi imaju znatno veće učešće u strukturi općinskih prihoda Federacije nego što je to slučaj u RS (Grafikon 22). Pri tome treba imati u vidu činjenicu da se u općinama najbogatijeg kantona u FBiH prihodi od indirektnih poreza evidentiraju kao "transferi viših nivoa", što ima značajan efekat na navedene razlike.¹³ Postoje značajne metodološke i suštinske razlike između transfera i prihodima koji dolaze nižim nivoima kroz podjelu prihoda. Teorija i praksa budžetskog računovodstva prihode od podjele poreza (u našem slučaju indirektnih poreza sa jedinstvenog računa UIO) tretira vlastitim prihodima nivoa, dok transfere (grantove) tretira kao dodatno finansiranje (uslovljeno ili bezuslovno, namjensko ili nenamjensko i sl.).

Grafikon 22

Izvor: Ministarstvo finansija RS, baza podataka OMA, 2006 godina

¹³ Podaci se odnose se na 2006. godinu

Prelazak na model bruto plaće u Republici Srpskoj¹⁴

(piše: prof. dr. Rajko Tomaš¹⁵)

Rezime

U radu je analizirana konfuzija koja postoji u propisima Republike Srpske u reguliranju neto i bruto plaće i njene ekonomske implikacije na motivaciju i realno ponašanje radnika, poslodavaca i države. Postojeće stanje propisa zbunjuje investitore i podstiče nastajanje koalicija između učesnika pregovaranja o plaćama koje sputavaju uspostavljanje uobičajenog modela pregovaranja o plaćama između radnika (sindikata), poslodavaca i države. U radu se identificiraju paradoksi u regulativi i predlaže način harmonizacije propisa u cilju kreiranja poslovnog okruženja kompatibilnog sa osnovnim principima tržišnog poslovanja.

Ključne riječi: bruto plaća, neto plaća, doprinosi.

1. Razlike u ekonomskom značenju "bruto" i "neto" plaće

Statički posmatrano, mnogi neće primjetiti neku veliku razliku u obračunu doprinosa i poreza na dohodak ako se polazi od neto ili od bruto plaće kao osnovice. Na prvi pogled, izbor osnovice nije toliko važan za raspodjelu prihoda iz bruto plaće na različite korisnike (radnik – neto plaća; fondovi – doprinosi; država – porez na dohodak). Prilagođavanjem primjenjenih stopa, može se osigurati da prihod svakog subjekta bude identično isti bez obzira na to da li smo kao osnovicu uzeli bruto ili neto plaću. Međutim, ako želimo voditi politiku plaća, politiku doprinosa i politiku poreza na dohodak, izbor osnovice je izuzetno važan, jer opredjeljuje ishod ciljeva postavljene politike. Zbog toga, u dinamičnim privredama, kakva je tržišna privreda, koje zahtijevaju fleksibilnu politiku plaća i poreza, neophodan je pravilan izbor osnovice koji će omogućiti vođenje politike i ostvarivanje ciljeva.

Bruto plaća predstavlja cjelokupni izdatak poslodavca po osnovu korišćenja usluga rada zaposlenog u određenom vremenskom periodu. Dakle, bruto plaća obuhvata: neto plaću, doprinose i porez na dohodak. Obično, bruto plaće predstavljaju najveći dio troška rada. Neto plaća predstavlja dio bruto plaće koji se isplaćuje zaposlenom kao naknada za njegov rad poslije umanjenja bruto plaće za iznos doprinosa.

Dakle, čisto obračunski, sa aspekta prihoda i troškova, nije toliko važno da li će se pri obračunu poreza na dohodak i doprinosa polaziti od bruto ili neto plaće. Međutim, ako bruto i neto plaću posmatramo sa aspekta vlasništva, te ako sa razlikom između njih povežemo određena materijalna prava u obliku konkretnih usluga, problem počinje poprimati ekonomsku formu: interesi i motivacija postaju prepoznatljivi, a, vezano za njih, otvaraju se i mogućnosti ostvarivanja određenih ciljeva vođenjem ekonomske politike. Ako je u jednoj privredi definirano da je bruto plaća vlasništvo zaposlenog (trošak poslodavca), on će biti zainteresiran da, pri datoj bruto plaći, ostala izdvajanja iz bruto plaće budu što manja, kako bi uvećao neto plaću. Ta zainteresiranost manifestiraće se u svakodnevnom racionalnom ponašanju koje podržava politiku kojom se smanjuju nameti na plaće. Naravno, zaposleni će biti zainteresiran i za rast bruto plaće, pri fiksiranim nametima na bruto plaću. Ako plaćeni doprinosi iz bruto plaće donose pravo na određene javne usluge i osiguranja zaposlenom (penzijsko osiguranje, zdravstveno osiguranje, osiguranje u slučaju nezaposlenosti...), on će biti zainteresiran da doprinosi zaista budu

¹⁴ Članak je, uz prethodno dopuštenje izdavača, preuzet iz časopisa Savez računovođa i revizora Republike Srpske „FINRAR“ br. 9/07, Finrar d.o.o., Banja Luka, str. 16-27.

¹⁵ Prof. Tomaš je redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci i, ujedno, koordinator projekta USAID-TARA za Republiku Srpsku.

obračunati i plaćeni. Povodom bruto plaće koja u cjelini predstavlja vlasništvo zaposlenog, poslodavac, takođe, raspolaže odgovarajućom motivacijom. Njegov interes će biti da bruto plaća bude što niža, jer on tako smanjuje troškove i povećava dobit. U tom smislu, on će se naći u koaliciji sa radnicima u pritisku na vlasti da smanje opterećenje plaće doprinosima i porezima. Međutim, poslodavcu će biti interes da i neto plaće budu niže, jer se i time smanjuju troškovi rada. Povodom ovog motiva poslodavac može biti u koaliciji sa vladom, jer se nižim troškovima rada povećava konkurentnost domaće privrede. Naravno, sve su ovo elementi koji predodređuju izbor strategija u pregovaračkom procesu povodom plaća.

Ako bruto plaća ima čisto obračunski karakter, te je zaposleni ne doživljava kao vlastiti prihod, nego samo njen dio koji predstavlja neto plaću, zaposleni će biti zainteresiran da neto plaća bude što veća. Isto tako, on će biti ravnodušan prema uplati doprinosa i poreza, pogotovo ako su javne usluge koje mu se nude za plaćene doprinose loše. U tom smislu, zaposleni i poslodavac će se naći u koaliciji protiv doprinosa: biće zainteresirani za što manji iznos doprinosa i biće skloni koaliciji u cilju izbjegavanja plaćanja doprinosa. Na ovaj način, njihovi pregovori o plaćama svešće se na pregovore o neto plaći.

U zavisnosti od toga da li se pri utvrđivanju obaveza po osnovu doprinosa i poreza polazi od neto ili bruto plaće, mogu nastajati različiti efekti ekonomske i fiskalne politike. Ako vlasti vode politiku fiskalnog rasterećenja plaća, kako bi stimulirale zapošljavanje, kod korišćenja neto plaće kao osnovice za obračun poreza i doprinosa, efekti smanjenja stope i uvođenja neoporezivog dijela dohotka ići će u korist poslodavca. Međutim, ako je bruto plaća osnovica od koje se polazi pri utvrđivanju doprinosa i poreza, smanjenje stopa poreza i doprinosa ili uvođenje neoporezivog dijela dohotka ići će u korist zaposlenih.

Zainteresiranost zaposlenog za bruto plaću biće veća ako je veza između uplaćenih doprinosa i poreza, s jedne strane, i ostvarenih prava u javnim uslugama (penzijsko, zdravstveno, socijalno osiguranje...), s druge strane, direktnija. U tom slučaju, zaposleni, plaćajući doprinose, faktički "kupuju" javne usluge. Zbog toga, reforme penzijskog i zdravstvenog sistema kojima je upravo cilj uspostavljanje direktnije veze između plaćanja u fondove i usluga koje fondovi daju, podrazumijevaju bruto plaću kao osnovicu iz koje zaposleni plaća usluge penzijskog, zdravstvenog i socijalnog osiguranja.

Ugovorom o radu koji zaključuju poslodavac i zaposleni regulira se da li je predmet ugovaranja bruto ili neto plaća. To je bitno za obje strane, jer, kao što smo vidjeli, od toga zavisi njihova motivacija i reakcije u odnosu na ekonomsku politiku vlade. Međutim, i vladi je važno kako reaguju radnici i poslodavci na određene mjere ekonomske i fiskalne politike, tako da i vlada ima poseban interes za metod uređivanja ugovornih odnosa. Vladi je to važno zbog pozicije u pregovaračkom procesu vlade, poslodavaca i sindikata, te zbog efikasnosti mjera koje preduzima na strani podsticanja konkurentnosti domaće privrede, podsticanja zapošljavanja i efikasnosti penzionog i zdravstvenog sistema.

2. Neto plaća – polazna osnova obračuna doprinosa i poreza u RS

U Republici Srpskoj nije zakonom uređeno da li je bruto ili neto plaća predmet ugovaranja između poslodavca i radnika. Zakonom o radu¹⁶ regulirano je da poslodavac i zaposleni zaključuju ugovor o radu. Također, Zakonom je precizirano koje elemente mora sadržavati ugovor o radu¹⁷, plaća jeste obavezni element ugovora o radu, ali se ne precizira da li je to bruto ili neto plaća. Tek u Pravilniku o obrascima ugovora o radu¹⁸ precizira se u obrascu UR-1 da se plaća ugovara u neto

¹⁶ Zakon o radu, prečišćeni tekst, (Službeni glasnik RS, br. 55/07)

¹⁷ Član 19. Zakona o radu

¹⁸ Službeni glasnik RS, br. 4/01

iznosu¹⁹. Na osnovu toga, kao rezultat provođenja podzakonskih akata izvedenih iz Zakona o radu, u Republici Srpskoj su svi ugovori o radu zaključeni na neto iznos plaće. Isto tako, poslodavac ugovorom o radu preuzima obavezu da zaposlenog radnika prijavi odgovarajućim fondovima za penzijsko i zdravstveno osiguranje i da redovno, uporedo sa isplatom ugovorene plaće, vrši uplatu osiguranja.

I drugim aktima koji su važni za visinu ugovorene plaće ne precizira se da li je riječ o bruto ili neto plaći. U Općem kolektivnom ugovoru²⁰ pominje se neto plaća (član 33, stav 1) u objašnjenju naknade plaće za vrijeme plaćenog odsustva, dok se u ostalim definicijama različitih oblika plaće ili elemenata za određivanje plaće (osnovna plaća, najniža plaća, cijena rada) ne precizira da li se misli na neto ili bruto iznos. Isto tako, u Odluci o najnižoj plaći²¹ uz utvrđeni iznos najniže plaće u RS nije precizirano da li je riječ o bruto ili neto plaći. Međutim, s obzirom na ranije odredbe Pravilnika o obrascima ugovora o radu, može se zaključiti da potpisnici Općeg kolektivnog ugovora i Odluke o najnižoj plaći podrazumijevaju neto iznos.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju²² tretira poslodavca kao obveznika uplate doprinosa za penzijsko osiguranje,²³ te je "neto koncept" osnova uređivanja i ove oblasti.²⁴ Zakon propisuje da je "obveznik dužan da doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje uplati za sve zaposlene radnike – osiguranike prilikom isplate plaća" i drugih primanja na koja se plaća doprinos (član 25). Međutim, Zakon ide i dalje, razdvajajući isplatu plaća od uplate doprinosa za penzijsko osiguranje. Tako u istom članu piše: "Ako poslodavac zaposlenim radnicima u određenom mjesecu nije isplatio plaću i druga primanja po osnovu rada, dužan je da uplati doprinos do 15. u mjesecu za prethodni mjesec, prema osnovici koju predstavlja iznos plaće na koju radnik ima pravo za taj mjesec, prema zakonu i kolektivnog ugovoru". Na ovaj način, isplata plaće i doprinosa se vremenski razdvajaju, što u potpunosti negira koncept bruto plaće. Obaveza plaćanja doprinosa postoji bez obzira na to da li je poslodavac ostvario prihod iz koga plaća troškove rada. Citiranom odredbom, doprinos za penzijsko osiguranje, *de facto*, pretvoren je u svojevrsan porez na zaposlene, što bi trebalo pripadati prošlosti.²⁵ Takođe, u članu 24. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano je da "obveznik uplate doprinosa koji ne uplati doprinos u roku dospelosti obavezan je da uz dospjeli iznos doprinosa plati kamatu po kamatnoj stopi propisanoj važećim propisima". Kako je u prethodnim članovima Zakona definirano da se pod obveznikom podrazumijeva poslodavac, ova odredba još direktnije naglašava tu obavezu, predviđajući i sankcije za neizvršenje.

Zakon o zdravstvenom osiguranju²⁶ tretira obveznika doprinosa za zdravstveno osiguranje na gotovo identičan način kao i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju. U članu 53. nedvosmisleno je određeno da je obveznik plaćanja doprinosa "za osiguranika radnika – organizacija, odnosno poslodavac kod koga se osiguranik nalazi u radnom odnosu".

Na osnovu Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakona o zdravstvenom osiguranju i podzakonskih akata kojima se obezbjeđuje provođenje Zakona o radu, na prvi pogled, može se steći predstava da je poslodavac obveznik uplate doprinosa na plaću koja se isplaćuje

¹⁹ U pomenutom Pravilniku, u obrascu UR-1 (obrazac ugovora o radu), u tački 5 piše: "Plata radnika za redovan rad određuje se u iznosu od _____ konvertibilnih maraka neto mesečno i isplaćuje se do desetog datuma u mesecu za protekli mesec".

²⁰ Službeni glasnik RS, br. 27/06

²¹ Službeni glasnik RS, br. 27/06

²² Prečišćeni tekst, 14. novembar 2005. godine

²³ Član 22. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

²⁴ To je direktno i potvrđeno u članu 77. Zakona propisivanjem da osnov za određivanje penzije "predstavlja prosječan iznos neto plata osiguranika.."

²⁵ Član 26. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je u koliziji sa članom 16. Zakona o doprinosima. U članu 26. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju piše: "Fond vodi evidenciju i vrši kontrolu obračunavanja i plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje". U članu 16. Zakona o doprinosima piše: "Nadležni poreski organ kontroliše obračun i naplatu doprinosa u skladu sa Zakonom o Poreskoj upravi".

²⁶ Službeni glasnik RS, br. 18/99

zaposlenom. Međutim, u Zakonu o doprinosima²⁷, član 4, nedvosmisleno se utvrđuje da je obveznik plaćanja doprinosa fizičko lice rezident Republike Srpske koje je "zaposleno kod pravnog ili fizičkog lica". Takođe, u članu 8. propisano je da osnovicu za obračun doprinosa predstavlja "neto plaća i sve naknade koje poslodavac isplaćuje u skladu sa ugovorom o radu, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu". Prema tome, poslodavac nije obveznik plaćanja doprinosa. Njemu se Zakonom stavlja u obavezu da u ime zaposlenog izvrši obračun i uplatu doprinosa.²⁸ Na ovaj način postiže se racionalnost obračuna i prikupljanja doprinosa, sinkronizacija toka plaće i toka prihoda fondova, ali i veći stepen sigurnosti i obaveznosti naplate, jer je malo vjerovatno da bi zaposleni dobrovoljno uplaćivali isti iznos doprinosa.

Očita je kolizija u tretiranju obveznika doprinosa u Zakonu o radu, Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju i Zakonu o zdravstvenom osiguranju, s jedne strane, i Zakonu o doprinosima, s druge strane. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, u ranije citiranom članu 24, otvara još jednu ozbiljnu temu za raspravu povodom "bruto" i "neto" koncepta. Pravo traženja od dužnika da plati zateznu kamatu na dospjele, a neplaćene obaveze pripada povjeriocu. Da li je poslodavac ili osiguranik dužnik Fondu PIO? Može li Fond PIO naplaćivati zateznu kamatu od poslodavca za obaveze koje poslodavac nije, *de facto*, izvršio prema zaposlenom? Zaposleni (osiguranik) bi morao biti doveden u pravnu poziciju da se osjeća kao vlasnik novca koji fondovima uplaćuje poslodavac i kojim upravljaju i raspolažu fondovi. On može najefikasnije da izvrši pritisak na poslodavca da uplati osiguranje za njega i na fondove da racionalno troše novac. Suština reforme penzijskog i zdravstvenog osiguranja treba da bude upravo u tome. Neposrednija veza vlasnika novca načinom njegovog trošenja i kvalitetom usluga koje se pri tome dobijaju, najbolja je garancija racionalne upotrebe novca. Naravno, mehanizmi prinude su neophodni za one koji krše zakon i ne izvršavaju preuzete obaveze. Međutim, ta prinuda treba prvenstveno da zaštiti interese vlasnika novca; u ovom slučaju, osiguranika. Način na koji je prinuda uređena Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju (član 24. i 25.), prvenstveno štiti interese Fonda PIO, odnosno tekućih korisnika sredstava Fonda. Stvarni vlasnik novca može i da ne dobije neto plaću, a da poslodavac mora da uplati doprinos za penzijsko osiguranje. Ovakvim odredbama potpuno se derogira stvarna ekonomska funkcija bruto plaće u tržišnom sistemu privređivanja.

Prema Zakonu o radu, poslodavac je tretiran kao "obveznik" svih isplata vezanih za plaćanje rada. Razumljivo, on će biti zainteresiran da svaka isplata bude što je moguće manja. Na drugoj strani, kroz Zakon o radu zaposleni nije postavljen kao obveznik doprinosa, te je njegov interes prvenstveno vezan za maksimiziranje neto plaće. Sa aspekta Zakona o doprinosima, poslodavac nije obveznik doprinosa. Iz ovoga je očito da obaveza plaćanja doprinosa nema ujednačen pravni tretman u različitim zakonima RS. Isto tako, očito je da su i poslodavac i zaposleni stimulirani da doprinose tretiraju kao trošak koji ih ograničava u ostvarivanju vlastitih ekonomskih ciljeva. To je i logično, jer ne postoji direktna veza ni poslodavca, a ni zaposlenog sa obimom i kvalitetom usluga koje se nude za novac plaćen na ime doprinosa. Iako se čine napori da se reformiranjem penzionog i zdravstvenog osiguranja uspostavi direktna relacija između iznosa uplaćenih doprinosa i prava koja nastaju po osnovu toga, sistem još uvijek pretežno funkcioniše kao solidarni sistem osiguranja, te je razumljiva nedovoljna zainteresiranost zaposlenih za bruto plaću kao punu cijenu njihovog rada.²⁹

²⁷ Službeni glasnik RS, br. 51/01

²⁸ Prema članu 6. Zakona o Poreskoj upravi, poslodavac je, u smislu uplate doprinosa, samo poreski posrednik. Bilo bi logično da se u zakonima koji su usvojeni poslije Zakona o Poreskoj upravi uloga poslodavca u obračunu i uplati poreza po odbitku na dohodak zaposlenih i doprinosa naziva pravim imenom: "poreski posrednik".

²⁹ Na primjer, ako poslodavac ne uplati doprinos za zdravstveno osiguranje u predviđenom roku, zaposlenom će biti uskraćeno pravo na korišćenje "besplatnih" zdravstvenih usluga ("ne može ovjeriti knjižicu"). Međutim, kada poslodavac uplati zaostale obaveze, novac koji se odnosi na osiguranje u periodu u kome je osiguraniku bilo uskraćeno pravo na besplatne zdravstvene usluge neće biti vraćen osiguraniku. Dakle, novac uplaćen za osiguranje se troši nezavisno od osiguranika, odnosno nezavisno od toga da li je osiguraniku data ili nije data usluga.

Zakon o porezu na dobit³⁰ priznaje odbitak bruto plaća kao troškove rada i to u ukalkulisanom iznosu. Zakon o porezu na dohodak³¹ u osnovi podrazumijeva "bruto koncept", mada su neke njegove odredbe, da bi sistem mogao funkcionirati, prilagođene za primjenu u skladu sa važećim ugovorima o radu. Zakon o porezu na dohodak na jedinstven način utvrđuje oporezivanje dohotka od zaposlenja i od samostalne djelatnosti. Međutim, zbog "neto koncepta" u ugovorima o radu, u stvarnosti se na dohodak od zaposlenja primjenjuje "neto koncept", a na dohodak od samostalne djelatnosti i druge dohotke "bruto koncept". Kao posljedica ovoga nastaje nejednako poresko opterećenje dohotka od zaposlenja i dohodaka iz drugih izvora. Iako je stopa poreza ista, mješanje "bruto" i "neto koncepta" dovodi do razlika u poreskim osnovicama, tako da je dohodak od zaposlenja opterećen nižom realnom poreskom stopom od dohodaka iz drugih izvora (vidi tabelu 2. u prilogu).

Prethodna analiza pokazuje neujednačeno tretiranje bruto i neto plaće sa aspekta poslodavaca i zaposlenih kroz različite zakone u RS. Formalno gledajući, može ličiti da to nije važno. Međutim, sa aspekta ekonomske motivacije koja nastaje povodom toga na strani poslodavaca i zaposlenih problem je vrlo značajan. Vidjeli smo da kroz Zakon o radu i Zakon o doprinosima ni poslodavac, a ni zaposleni nisu ekonomski motivirani da se povećavaju i uplaćuju doprinosi.³² Zbog toga se upravo i dešava česta koalicija poslodavaca i zaposlenih o podcjenjivanju osnovice za obračun obaveza po osnovu doprinosa. Isto tako, takav formalni tretman doprinosa podstiče sklonost i poslodavaca i radnika za zasnivanje "rada na crno". Pored toga, ambijent za vođenje ekonomske politike nije pogodan u takvim uvjetima. Zbog neujednačenog tretmana, ista mjera može se tumačiti i kao podsticaj i kao restrikcija, zavisno sa aspekta kog zakona se pristupa. Ako zaposleni nisu zainteresirani za bruto plaću, što je upravo slučaj u RS, problem visine doprinosa koji se plaćaju postaje prvenstveno problem vlade i korisnika novca iz fondova, s jedne strane, i poslodavaca, s druge strane. Korisnici novca iz fondova su, uglavnom, penzioneri i zdravstvene institucije. Da bi postojao interes zaposlenih za bruto plaću, odnosno dio koji se izdvaja za doprinose, neophodno je da oni stiču prava na javne usluge fondova proporcionalno veličini novca koji su iz bruto plaće odvojili u fondove. Međutim, sistem penzijskog osiguranja koji funkcionira na bazi generacijske solidarnost ("pay as you go") i zdravstvenog osiguranja koji funkcionira na bazi socijalne solidarnosti, razdvojio je uplate u fondove i prava koja se stiču po osnovu njih. Dakle, u tome treba tražiti ključni razlog zbog čega ne postoji veći interes zaposlenih za bruto plaću kao predmet ugovaranja sa poslodavcem. Dominacija "neto koncepta" u ugovaranju plaća između poslodavaca i zaposlenih u RS je logična posljedica sistema u kome prava na javne usluge fondova nisu proporcionalna masi uplaćenog novca u fondove. Ako ne postoji ekonomska motivacija za funkcije bruto plaće, zaposleni i poslodavci će doprinose doživljavati kao porez na plaću i nastojati da izbjegnu njegovo plaćanje. Rigorozne mjere kontrole obračuna i uplate doprinosa mogu biti kontraproduktivne i kreirati neformalni sistem isplata plaća, pogotovo što povodom toga postoji podudaranje interesa poslodavaca i zaposlenih.

3. Mogućnost zloupotrebe "neto koncepta"

U uvjetima "nezainteresiranosti" zaposlenih za bruto plaću, kako je već pomenuto, postoji mogućnost uspostavljanja formalne ili prešutne koalicije poslodavaca i zaposlenih o izbjegavanju plaćanja doprinosa i poreza. Suština te koalicije odnosi se na izbjegavanje plaćanja doprinosa na stvarno isplaćenu neto plaću zaposlenog. Poslodavci prijavljuju Fondu penzijskog i Fondu zdravstvenog osiguranja nisku neto plaću kao osnovicu za obračun doprinosa, odnosno nižu od

³⁰ Službeni glasnik RS, br. 91/06

³¹ Službeni glasnik RS, br. 91/06

³² To je vjerovatno i bio razlog zbog koga se zakonodavac opredijelio da članom 26. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i članom 80. Zakona o zdravstvenom osiguranju dâ ovlaštenje Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja, odnosno Fondu zdravstvenog osiguranja, da vrše kontrolu obračunavanja i plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, odnosno zdravstveno osiguranje, mada ta nadležnost pripada Poreskoj upravi prema Zakonu o Poreskoj upravi i Zakonu o doprinosima.

stvarno isplaćene neto plaće.³³ Pri tome, dio neto plaće se isplaćuje zaposlenom u gotovini ("keš na ruke") i ne evidentira kao isplata plaće. Na ovaj način "štedi" se najmanje 42% na iznos izvršenih neevidentiranih isplata plaća. Zaposleni su često saglasni sa ovim načinom plaćanja jer su svjesni da će na taj način ostvariti veću stvarnu neto plaću, što je njihov primarni motiv. Naravno, dobitke partnera ove koalicije plaćaju fondovi, odnosno korisnici njihovih usluga.

Odakle novac za isplate "u kešu"? Postoji nekoliko metoda "kreiranja" gotovine za isplate neevidentiranih plaća. Prvo, poslovanje sa gotovinom nije potpuno i dosljedno uređeno, tako da se dešava da dio gotovine iz prometa bude upotrebljen za gotovinske isplate neevidentiranih plaća. Nisu rijetki slučajevi da prodavci daju popust za plaćanje u gotovini. Taj popust je cijena koju su oni spremni platiti da bi se dokopali alternativne upotrebe gotovine u odnosu na žiralni novac. Ako su spremni da plate da bi došli do gotovog novca, znači da sa gotovim novcem mogu na bolji način ostvariti svoje motive nego sa žiralnim novcem, mada je paritet žiralnog i gotovog novca 1:1. Drugo, plaćanjem poreza na dobit preduzeća poslodavac može doći do gotovine koja ima legalno porijeklo, a koja nije oporezovana kao dohodak fizičkog lica.³⁴ Ovim novcem se obično isplaćuju plaće radnika zaposlenih "na crno", razlike u plaćama na koje nisu obračunati porez i doprinosi, nabavlja roba na "crnom tržištu" za dalju prodaju, te isplaćuju "premije" vlasnicima ("u sjenci") koji nemaju status zaposlenih u preduzeću.

4. Nužnost prelaska na "bruto koncept"

Iako u RS nije problem pronaći sagovornike koji su mišljenja da je "neto koncept" dobar i da ga ne treba mijenjati, prethodna analiza jasno je pokazala da postoji veći broj razloga zbog čega je neophodno prijeći na "bruto koncept". Evo nekih osnovnih razloga:

- a) Zakonom o porezu na dobit poslodavcu se priznaje kao trošak rada bruto plaća, na isti način kao i svaki drugi trošak, tako da je logično, a i računovodstveno preciznije, da ugovor o radu, po osnovu koga nastaje trošak rada, bude zaključen na puni iznos cijene rada.
- b) Reforme penzijskog i zdravstvenog osiguranja u RS neprovođive su bez uspostavljanja neposrednije međuzavisnosti između uplata doprinosa i prava na javne usluge koja nastaju po osnovu tih uplata. Neophodno je "ujediniti" uplate u fondove i prava koja iz njih nastaju. Kroz bruto plaću, kao predmet ugovora o radu, zaposlenom se omogućuje da bude motiviran da podrži reformirane institucije penzijskog i zdravstvenog osiguranja, da bude više zainteresiran za njihov rad i razvoj demokratskog nadzora nad javnom potrošnjom.
- c) Sadašnja situacija dovodi do stvaranja tržišno neprihvatljivih koalicija između uobičajenih subjekata pregovaranja o plaćama: poslodavaca, sindikata i države. Da bi se osigurao tržišno poželjan utjecaj na ponudu i tražnju rada, te cijenu rada kao bitan parametar funkcioniranja cijele privrede, neophodno je uspostaviti prirodnu motivaciju pregovaračke strukture. "Bruto koncept" će brzo i jednostavno eliminirati neprirodne koalicije u pregovaračkom procesu. Svaka od pregovaračkih strana poprimiće autentičnu motivaciju i identitet.
- d) Za funkcioniranje tržišta rada neophodno je da se uspostavi suprotstavljenost interesa poslodavaca i zaposlenih povodom bruto plaće. Bruto plaća koja se ugovori u uvjetima postojanja suprotstavljenosti interesa poslodavca i zaposlenog je tržišna cijena koja predstavlja realan

³³ Na primjer, na osnovu uzorka od 68155 zaposlenih koji su primili plaću u veljači 2007. godine u RS, može se zaključiti da je preko 70% zaposlenih prijavljeno na neto plaću nižu od prosječne, a preko 90% na neto plaću nižu od 1000 KM. Čak 99% zaposlenih prijavljeno je na neto plaću manju od 2000 KM. U istom mjesecu potrošačka korpa u RS iznosila je 477.81 KM. Oko 65% zaposlenih prijavljeno je na neto plaću manju od iznosa potrošačke korpe. Podsjetimo, potrošačka korpa uključuje vrijednost samo prehrambenih proizvoda za prosječnu porodicu u toku jednog mjeseca. Dakle, u njoj nema odjeće, obuće, kozmetike, automobila, stanovanja, putovanja, izlazaka u kavane... Objašnjenje da je veća potrošnja samo privilegija šačice bogatih nije potpuno uvjerljivo: šačica bogatih ne može praviti toliku gužvu u saobraćaju, zauzeti mjesta u velikim kavanama, pokupovati svu garderobu po buticima, popiti toliko pića, namazati na sebe svu skupu kozmetiku... Već površna analiza pokazuje da nešto nije uredu sa našim načinom iskazivanja dohodaka (vidi tabelu 1. u prilogu studije).

³⁴ Zakon o porezu na dohodak ne predviđa oporezivanje dohotka fizičkog lica koji potječe od kamata na štedne uloge, dividendi, dobiti i kapitalnih dobitaka na tržištu kapitala.

parametar za ekonomsku politiku i strategiju razvoja i funkcioniranja institucija penzijskog i zdravstvenog osiguranja.

e) U zemljama tržišne privrede bruto plaća je predmet ugovaranja između poslodavaca i zaposlenih. Zbog toga je uobičajeno da se podrazumijeva da je bruto plaća osnovica obračuna doprinosa, odnosno da određena stopa doprinosa podrazumijeva bruto plaću kao osnovicu. Međutim, u RS to nije slučaj. U javnosti je poznato da je u RS zbirna stopa doprinosa 42%. To često dezorijentira strane investitore, stvarajući pogrešnu predstavu o većoj opterećenosti plaća doprinosima nego što je u razvijenim zapadnim zemljama ili u nekim zemljama tranzicije. Zbirna stopa doprinosa, preračunata na bruto plaću, iznosi 27.6%.³⁵ Ovo je podatak čije ekonomsko značenje strani investitori u potpunosti razumiju. Isto tako, ovo je podatak koji donosi niz prednosti za RS u očima stranih investitora. Dakle, i zbog afirmiranja prednosti investiranja u RS neophodno je prijeći na "bruto koncept" kako bi način formiranja cijena faktora proizvodnje i iskazivanja troškova bili uporedivi sa ekonomski naprednim zemljama svijeta.

5. Šta treba promijeniti?

Prethodna analiza je pokazala da u RS ne postoji jedinstveno opredjeljenje oko primjene "bruto" ili "neto" koncepta. Različita zakonska i podzakonska rješenja direktno se pozivaju ili podrazumijevaju jedan od konceptata. Takođe, vidjeli smo da to nije tehnički izbor, nego važan parametar u motivaciji poslodavaca, zaposlenih i vlade, kao i važna determinanta izbora mjera ekonomske politike i mjerilo njenog uspjeha. U tržišnoj ekonomiji sve prednosti su na strani "bruto koncepta". Najgora opcija je mješavina konceptata, što je upravo obilježje stanja u RS. Ova činjenica dodatno čini problem ozbiljnijim i zahtijeva sinkronizovanu akciju promjene i harmonizacije nekoliko važnih propisa u RS.

Naša analiza je pokazala da treba izvršiti promjene sljedećih propisa:³⁶

1. Pravilnika o obrascima ugovora o radu,
2. Zakona o doprinosima,
3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju,
4. Zakona o zdravstvenom osiguranju,
5. Zakona o porezu na dohodak,
6. Općeg kolektivnog ugovora i
7. Odluke o najnižoj plaći.

6. Kako treba promijeniti propise?

6.1. *Pravilnik o obrascima ugovora o radu.* Nije uobičajeno da se tako važna odluka kao što je izbor osnovice i koncepta obračuna doprinosa i poreza uređuje podzakonskim aktima. Pravilnik o obrascima ugovora o radu (UR-1) obavezuje da se plaća ugovara u neto iznosu, mada na osnovu Zakona o radu postoji jednako argumenata da se tvrdi da to može biti i bruto plaća. Kako to nije tehničko pitanje primjene Zakona, najispravnije bi bilo u Zakon o radu, u član koji propisuje formu i sadržaj ugovora o radu, dodati, u tački koja obavezuje da ugovor sadrži podatke o plaći, riječ "bruto".³⁷ To bi stvorilo obavezu da i Pravilnik o obrascima ugovora o radu bude promijenjen,

³⁵ Ova stopa je ekvivalent stopi od 42% na neto plaću pod pretpostavkom da su osnovice doprinosa i poreza na dohodak iste. Kako je Zakonom o porezu na dohodak iz 2006. godine promijenjena osnovica poreza na dohodak, odnosno uveden neoporezivi dio dohotka i marginalna stopa poreza, preračunata stopa doprinosa sa neto na bruto plaću neće biti ista za svaki nivo plaće. To je razlog više zbog čega treba tragati za rješenjem koje će biti funkcionalno dosljedno.

³⁶ Ne isključujemo mogućnost da se ukaže potreba za promjenom još nekih propisa, koje ovdje nismo analizirali, ali vjerujemo da su prethodno data opća objašnjenja zašto su potrebne promjene i u kom pravcu one treba da se odvijaju, čime je stvoren okvir za potpun prelazak na «bruto koncept».

³⁷ Npr., u članu 19. tačka 5. iza rednog broja 5. trebalo bi dodati riječ "bruto" (Zakon o radu, prečišćeni tekst, Službeni glasnik RS, br. 55/07).

odnosno da se u tački 5. riječ "neto" zamijeni u riječ "bruto".³⁸ Međutim, ako se ne želi ulaziti u promjene Zakona o radu, efekat se može postići i promjenom samo tačke 5. Pravilnika na način kako je upravo opisano. Ove promjene podrazumijevaju jedinstven način utvrđivanja bruto plaće koja je ekvivalent zatečenim ugovorenim neto plaćama za sve zaposlene u RS. Da bi se to osiguralo, Vlada RS bi trebala donijeti Uredbu o načinu preračunavanja zatečenih neto plaća na bruto plaće.³⁹ Ovom uredbom bi se stvorila obaveza poslodavcima da u određenom periodu preračunaju postojeće neto plaće na bruto iznos i da utvrđeni bruto iznos koriste kao polaznu osnovu za obračun doprinosa i poreza na dohodak. Sadašnji koncept neto plaće je, *de facto*, neto dohodak poslije plaćanja poreza, što nije uobičajen model u tržišnim privredama. Na drugoj strani, vidjeli smo, za preduzetnike vrijedi model neto dohotka prije plaćanja poreza. Ovo dvostruko tumačenje osnovice, na osnovu istog zakona, treba eliminirati. Uredba o kojoj je riječ bi upravo izvršila harmonizaciju poreske osnovice poreza na dohodak za dohodak od zaposlenja i za dohodak od samostalne djelatnosti. Polazeći od neto plaće iz zatečenih ugovora o radu, bruto plaća za novi ugovor o radu utvrdila bi se na osnovu slijedeće formule:

$$Bp = Np + Do + Pd$$

Dakle, bruto plaća (Bp) bi se dobila kao zbir neto plaće iz sadašnjeg ugovora o radu (Np), doprinosa (Do) obračunatih na sadašnju neto plaću (dakle, $Np \times 0.42 = Do$) i poreza na dohodak (Pd) obračunatog na sadašnju neto plaću.

6.2. *Zakon o doprinosima.* Zakon o doprinosima ispravno tretira obveznika doprinosa i, s tog aspekta, polazi od "bruto koncepta". Međutim, za osnovicu obračuna uzima neto plaću, zbog čega su i stope relativno više. Da bi se prešlo na potpun "bruto koncept", trebalo bi promijeniti članove 8 i 9, odnosno riječi "neto plaća" i "neto prihodi" zamijeniti riječima "bruto plaća" i "bruto prihodi". Najveću promjenu u Zakonu o doprinosima trebalo bi izvršiti u članu 11. Povećanje osnovice doprinosa kroz izmjenu članova 8. i 9. podrazumijeva preračunavanje postojećih stopa doprinosa za primjenu na bruto plaću. Međutim, zbog neujednačenog relativnog opterećenja plaća porezom na dohodak i zbog postojanja neoporezivog dijela dohotka, jedinstvene preračunate stope ne bi bile neutralne sa aspekta prihoda fondova ili opterećenja poreskog obveznika. Preračunavanje na neutralnoj osnovi bi bilo nepraktično za primjenu i, vjerovatno, bilo skuplje nego što su efekti prelijevanja dohodaka. Međutim, kako cilj reforme nije tehnička strana problema (čisti prelazak na "bruto koncept"), nego pozitivni efekti ekonomski utemeljene motivacije pregovaračkih pozicija zaposlenih, poslodavaca i vlade, promjene Zakona o doprinosima treba uskladiti sa ciljevima promjena. Zbog vrlo teških problema sa obezbjeđivanjem novca za finansiranje fondova, a prvenstveno Fonda PIO, bilo bi mudro promjene Zakona o doprinosima iskoristi za postavljanje efikasnije preraspodjele novca koji zaposleni izdvajaju iz svoje bruto plaće. Već nekoliko godina Vlada RS, pored redovnih transfera, vrši dodatne transfere novca iz budžeta RS u Fond PIO, kako bi osigurala isplatu penzija, te u Fond zdravstvenog osiguranja. Promjene većeg broja zakona mogu se iskoristiti za uspostavljanje novih tokova novca od zaposlenih prema budžetu i fondovima. Na kraju ove studije objasnićemo model kojim bi se to postiglo.

6.3. *Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju.* Promjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju treba da budu usmjerene u četiri pravca: (1) promjenu obveznika doprinosa; (2) promjenu osnovice doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje; (3) spajanje tokova plaća i doprinosa i (4) odricanje Fonda PIO od kaznenih i kontrolnih mjera. U članu 22. Zakona treba precizirati da je obveznik doprinosa osiguranik, odnosno zaposleni, a poslodavca tretirati kao poreskog posrednika. Za osnovicu treba uzeti bruto plaću (promijeniti član 77). Isto

³⁸ Naravno, prelazak sa "neto" na "bruto" koncept podrazumijeva da se izvrše promjene kod svih prihoda koji se isplaćuju u neto iznosu (dakle, ne samo plaće!), a imaju karakter ličnog primanja, odnosno ulaze u osnovicu za obračun doprinosa i poreza na dohodak.

³⁹ Ako bi se išlo na izmjene Zakona o radu kroz koje bi se regulirala obaveza zaključivanja ugovora o radu sa bruto plaćom, moglo bi se predvidjeti donošenje Pravilnika o preračunavanju neto na bruto plaće, tako donošenje Uredbe ne bi bilo potrebno.

tako, ekonomski je nelogično zahtijevati da obveznik (ili posrednik) plati doprinose prije nego je ostvario dohodak iz koga se plaća doprinos, tako da treba promijeniti član 25, kako bi se osigurala podudarnost toka plaće i doprinosa. Ako bi se osigurala prethodne promjene, bilo bi logično i da se Fond PIO odrekne kontrolne funkcije (član 26) i prepusti to Poreskoj upravi. Saglasno takvom pristupu, naplata zatezne kamate na dospjele obaveze smjestila bi se u okvire obligacionih odnosa, a ne penzijskog osiguranja. Fond PIO bi se našao, vjerovatno, u mnogo boljoj poziciji ako bi zahtijevao izvještavanje od nadležnih specijalizovanih institucija o naplati prihoda, nego da sam preuzima njihove funkcije.

6.4. *Zakon o zdravstvenom osiguranju.* Promjene ovog zakona trebale bi se odvijati u istom smjeru kao i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, s tim što bi se, pored ostalog, Fond zdravstvenog osiguranja morao odreći i revizorske funkcije. Fond PIO i Fond zdravstvenog osiguranja, ako bi promijenili odnos prema obvezniku i osnovici za obračun doprinosa, bili bi otvoreniji za reforme koje će biti neminovno provesti u oba fonda. "Integriranje" osiguranika i obveznika u jedno lice i uspostavljanje podudarnosti toka bruto plaće i doprinosa, osnove su modernog penzijskog i zdravstvenog sistema.

6.5. *Zakon o porezu na dohodak.* Ovaj zakon polazi od ukupnog prihoda iz koga se neto dohodak dobija umanjnjem za iznos neophodnih troškova za sticanje i očuvanje prihoda. Dosljednu primjenu "bruto koncepta" u ovom zakonu remeti definicija neto plaće iz podzakonskih akata Zakona o radu. Ako bi se u tim propisima polazilo od bruto plaće kao predmeta ugovaranja između zaposlenog i poslodavca, primjenom definicije neto prihoda iz člana 2. stav 3. Zakona o porezu na dohodak, dobila bi se osnovica za obračun poreza na dohodak koja izvorno pripada "bruto konceptu". U odnosu na sada primjenjivanu osnovicu, nova osnovica bi bila viša jer bi predstavljala iznos prije oporezivanja, dok sadašnja osnovica predstavlja iznos poslije oporezivanja. Sadašnji model oporezivanja dohotka od zaposlenja samo se formalno zove porez na dohodak, a u stvarnosti funkcionira kao klasični model poreza na plaću koji plaća poslodavac. Ugovori o radu zaključeni na bruto plaće omogućili bi istinsko funkcioniranje poreza na dohodak iz prihoda po osnovu zaposlenja. Istina, nova osnovica bi bila veća od sada primjenjivane, te bi zadržavanje postojećih stopa dovelo do preraspodjele na štetu zaposlenih, a u korist države. Taj problem može se riješiti smanjenjem poreskih stopa. To podrazumijeva promjenu člana 4. stav 2. i stav 3. Stopu od 10% u članu 4. stav 2. treba smanjiti na 6%, a stopu 15% u članu 4. stav 3. treba smanjiti na 9%.⁴⁰

Ako bi se svi navedeni propisi mijenjali u ovdje objašnjenom pravcu, izmjene Zakona o porezu na dohodak mogle bi biti zgodna prilika da se postavi jasnija linija između "bruto" i "neto" dohotka. Time bi Zakon o porezu na dohodak RS bio jasniji stranim investitorima, a bio bi jednako praktičan za primjenu. Iako definicija dohotka, sadržana u Zakonu o porezu na dohodak, zadovoljava uvjete za primjenu "bruto koncepta", neki članovi svojim pozivanjem na "neto dohodak" mogu izazvati zabunu kod poreskih obveznika. Kako je riječ o oporezivanju dohotka, trebalo bi se ograničiti na definiciju oporezivog dohotka, kao opću definiciju za sve vrste dohotka i za sve poreske obveznike. U skladu s tim, oporezivi dohodak bi predstavljao razliku ukupnog prihoda i troškova neophodnih za njegovo ostvarivanje i očuvanje u datom obračunskom periodu. Na drugoj strani, za svaku vrstu dohotka definiralo bi se koji prihodi ulaze u ukupan prihod, odnosno koji se troškovi priznaju kao odbitne stavke, prilikom utvrđivanja dohotka. Na ovaj način bi se izbjeglo različito utvrđivanje i oporezivanje dohotka od zaposlenja i dohotka od samostalne djelatnosti. Suština ove promjene bila bi u tome da bi predmet oporezivanja postao "bruto dohodak", odnosno dohodak prije oporezivanja, a "neto dohodak" bi bio dohodak poslije oporezivanja, odnosno veličina koja u cjelini pripada fizičkom licu, odnosno nije opterećena bilo kakvim dugovima ili obavezama. Trenutno se ta dva koncepta miješaju, izazivajući nejasnoće i nejednako oporezivanje na osnovu istog Zakona.

⁴⁰ Pravilnik o primjeni Zakona o porezu na dohodak bi morao pretrpjeti vrlo značajne promjene.

Takođe, izmjene Zakona o porezu na dohodak mogle bi biti povod da se neka područja oporezivanja dohotka postave dosljednije. Podsjetimo, evropske direktive o porezima podrazumijevaju oporezivanje kamata na štedne uloge, dividendi, udjela u profitu i kapitalnih dobitaka ostvarenih na tržištu kapitala. U javnoj raspravi o Nacrtu zakona o porezu na dohodak preovladalo je mišljenje da u ovoj fazi treba izbjeći oporezivanje tih dohodaka, jer bi to moglo djelovati destimulirajuće na konstituiranje određenih tržišta (npr. tržišta kapitala). Međutim, razvoj događaja potvrdio je da oporezivanje ostvarenih dohodaka nije snažan demotivirajući faktor za vlasnike dohodaka. Okolnosti u kojima se teško ostvaruje dohodak ili ga je nemoguće ostvariti daleko snažnije destimuliraju poreske obveznike na stjecanje dohotka. U ovom trenutku, trebalo bi ponovo aktuelizirati oporezivanje dohodaka od kamata, dividendi, profita i kapitalnih dobitaka sa tržišta kapitala, kako bi se postigla ujednačena poreska opterećenost svih vidova dohotka (unutrašnja harmonizacija oporezivanja dohotka). Na taj način naš poreski sistem bio bi potpunije kompatibilan sa evropskim.

6.6. *Opći kolektivni ugovor.* Opći kolektivni ugovor bi također trebao direktno da se poziva na bruto plaću i da u svim odrednicama podrazumijeva bruto plaću. Kroz ovaj dokument trebala bi biti vidljiva cjelina prava zaposlenih, obaveza koje preuzimaju poslodavci i poslovnog ambijenta na tržištu rada koji prihvata Vlada.

6.7. *Odluka o najnižoj plaći.* Najnižu plaću takođe treba ugovarati u bruto iznosu. Naravno, i na najnižu bruto plaću bi se plaćali doprinosi. Poslije umanjenja najniže bruto plaće za iznos doprinosa ostao bi neto iznos koji, u skladu sa članom 4. Zakona o porezu na dohodak, nije oporeziv.

Ovdje predložene izmjene propisa date su pod pretpostavkom da svaka od promjena djeluje neutralno u odnosu na sadašnje stanje preraspodjele dohodaka. Međutim, ima mnogo razloga zbog kojih se ne može biti zadovoljno sadašnjom raspodjelom dohodaka između zaposlenih, poslodavaca, fondova i države. Zbog toga, ove promjene ne bi smjele biti neutralne, nego bi trebale biti prilika da se uspostave pravedniji i stabilniji odnosi.

7. Novi model obračuna

Kompleksnom analizom zakona, efekata primjene zakona, strukture budžetske potrošnje, dinamike promjene dohodaka, cijena i troškova života došli smo do determinanti koje definiraju model pravednije i stabilnije preraspodjele prihoda koji nastaju raspodjelom bruto plaće. Pri tome, ni jedna od strana ne bi bila oštećena, a mnoge konfliktne situacije koje sada postoje bile bi uklonjene. U vođenju ekonomskih reformi rijetko se desi ovakav splet okolnosti da se s nekoliko dobro osmišljenih promjena može unaprijediti funkcioniranje čitavog sistema. Takvu priliku treba iskoristiti.

Osnovni parametri novog modela obračuna neto plaća, doprinosa i poreza na dohodak su:

1. **Bruto plaća** (ugovorena između poslodavca i zaposlenog ili preračunata na osnovu neto plaće iz postojećeg ugovora o radu);
2. **Najniža plaća** utvrđena Odlukom o najnižoj plaći, odnosno Općim kolektivnim ugovorom. Najniža plaća bila bi utvrđena u bruto iznosu od 330 maraka, tako da bi se, poslije obračuna doprinosa svela na neto iznos od 231 marku⁴¹. Neto plaća do tog iznosa ne bi bila oporezovana porezom na dohodak. Takođe, 231 marka bi bila osnovica za obračun umanjenja poreske osnovice iz člana 9, stav 1, tačka a), Zakona o porezu na dohodak.
3. **Zbirna stopa doprinosa od 30% na bruto plaću** Pri tome, stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje iznosila bi 17.5%, stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje

⁴¹ Trenutna najniža neto plaća iznosi 205 KM. Ona je utvrđena 21. marta 2006. godine i predviđeno je da se primjenjuje u 2006. godini. Predloženo povećanje od 26 maraka (205 KM + 26 KM = 231 KM) predstavljalo bi 12.7% povećanja, što je gotovo jednako rastu troškova života u 2006. godini, te se ovo povećanje može smatrati realno neutralnim.

10.4%, stopa doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti 0.7% i stopa doprinosa za dječiju zaštitu 1.4%.

4. **Stopa poreza na dohodak** od 6% na dohodak do četiri prosječne godišnje plaće i 9% na godišnji dohodak veći od četiri prosječne godišnje plaće.

Primjer:

Na dan 29. avgusta 2007. godine radnik A ima ugovorenu neto plaću u iznosu od 600 KM, a radnik B neto plaću u iznosu 2900 KM. Pretpostavimo da se od 1. septembra 2007. godine prelazi na "bruto koncept" u skladu sa opisanim parametrima. Kako će izgledati obračun plaće, doprinosa i poreza po odbitku za ova dva radnika po "neto" i "bruto" konceptu?

Objašnjenje:

1. Prvo treba sadašnje neto plaće "prevesti" u bruto plaće. Polazeći od neto plaće iz zatečenih ugovora o radu, bruto plaća za novi ugovor o radu utvrdila bi se na osnovu slijedeće formule:

$$Bp = Np + Do + Pd.$$

Dakle, bruto plaća (Bp) bi se dobila kao zbir neto plaće iz sadašnjeg ugovora o radu (Np), doprinosa (Do) obračunatih na sadašnju neto plaću (dakle, $Np \times 0.42 = Do$) i poreza na dohodak (Pd) obračunatog na sadašnju neto plaću:

$Bp(A) = Np + Do + Pd = 600 \text{ KM} + 252 \text{ KM} + 39.5 \text{ KM} = 891.5 \text{ KM}$, pri čemu je $Do = 600 \text{ KM} \times 0.42 = 252 \text{ KM}$ (neto plaća pomnožena sa zbirnom stopom doprinosa na neto plaću), a $Pd = (600 \text{ KM} - 205 \text{ KM}) \times 0.1 = 39.5 \text{ KM}$ (10% neto plaće umanjene za neoporezivi dio).

Za radnika B proces izračunavanja bruto plaće je nešto komplikovaniji, jer je potrebno uključiti dvije stope poreza na dohodak. Kao i u prethodnom slučaju, koristićemo formulu:

$$Bp(B) = Np + Do + Pd = 2900 \text{ KM} + 1218 \text{ KM} + (2900 \text{ KM} - 2084 \text{ KM}) \times 0.15 + (2084 \text{ KM} - 205 \text{ KM}) \times 0.1 = 2900 \text{ KM} + 1218 \text{ KM} + 122.4 \text{ KM} + 187.9 \text{ KM} = 4428.3 \text{ KM}^{42}$$

2. Poslodavac i zaposleni zaključice nove ugovore o radu koji glase na bruto iznos plaće: za zaposlenog A 891.5 KM (umjesto 600 KM neto), a za zaposlenog B 4428.3 KM (umjest 2900 KM neto).⁴³
3. Kod obračuna doprinosa i poreza na dohodak, poslije zaključenja ugovora o radu na bruto iznos, polaziće se od bruto plaće. Nova zbirna stopa doprinosa je 30% na bruto plaću. Ukupni doprinosi za zaposlenog A iznosiće: $Do = Bp \times 0.3 = 891.5 \text{ KM} \times 0.3 = 267.45 \text{ KM}$, a zaposlenog B:
 $Do = Bp \times 0.3 = 4428.3 \text{ KM} \times 0.3 = 1328.49 \text{ KM}$. Obračun pojedinačnih doprinosa, po ranije objašnjenim stopama, prikazan je u slijedećoj tabeli:

Doprinos	A: Bp = 891.5 KM	B: Bp = 4428.3 KM
- za penzijsko i invalidsko osiguranje 17.5%	156.01	774.95
- za zdravstveno osiguranje 10.4%	92.72	460.54
- za osiguranje od nezaposlenosti 0.7%	6.24	31.00
- za dječiju zaštitu 1.4%	12.48	62.00
Ukupno doprinosi	267.45	1328.49

⁴² Iznos od 2084 KM predstavlja granicu za primjenu stope 10 i 15% u 2007. godini. Dakle, na razliku (2900 KM - 2084 KM) primjenjujemo stopu 15%, a na razliku (2084 KM - 205 KM) stopu od 10%. Zbir dva dobijena iznosa poreza predstavlja porez na dohodak obveznika B.

⁴³ Naravno, poslodavac i zaposleni mogu da se sporazumiju oko načina "zaokruživanja" utvrđenog iznosa bruto plaće.

4. Oduzimanjem obračunatih doprinosa od bruto plaće dobije se dohodak, odnosno plaća prije oporezivanja. Ona je osnovica za obračun poreza na dohodak.
5. Dobijena mjesečna neto plaća do iznosa od 231 KM nije oporeziva, tako da se isplaćuje zaposlenom u punom iznosu. Neto plaća od 231 KM do 2084 KM oporezuje se po stopi od 6%, a mjesečna neto plaća preko 2084 KM po stopi od 9%. Obračun poreza na dohodak za zaposlene A i B prikazan je u slijedećoj tabeli:

Opis	Zaposleni A	Zaposleni B
Bruto plaća	891.50	4428.30
- Obračunati doprinosi	-267.45	-1328.49
= Neto dohodak (plaća) prije oporezivanja	624.05	3099.81
- Neoporezivi dohodak 231 KM	-231.00	-231.00
=Osnovica poreza po stopi od 6%	393.05	1853.00
Porez na dohodak po stopi 6%	23.58	111.18
Osnovica poreza po stopi od 9%	0.0	1015.81
Porez na dohodak po stopi od 9%	0.00	91.42
- Ukupno porez na dohodak	23.58	202.60
= Neto dohodak (plaća) poslije oporezivanja	600.47	2897.21

6. Zaposlenom A biće isplaćena neto plaća od 600.47 KM, a zaposlenom B neto plaća od 2897.21 KM.⁴⁴

8. Efekti novog modela

Da bismo prikazali efekte novog modela obračuna, te da bismo ilustrovali u kojoj mjeri on doprinosi ostvarivanju ciljeva uvođenja novog modela, izvršićemo komparaciju obračuna po postojećem i obračuna po novom modelu za zaposlene A i B.

Opis	Zaposleni A			Zaposleni B		
	Sadašnji model (S)	Novi (N) model	Razlika (N - S)	Sadašnji model (S)	Novi (N) model	Razlika (N - S)
Bruto plaća	891.50	891.50	0	4428.30	4428.30	0
Doprinosi	252.00	267.45	+15.45	1218.00	1328.49	+110.49
Neoporezivi dio	205.00	231.00	+26.00	205.00	231.00	+26.00
Porez, niža stopa	39.50	23.58	-15.92	187.90	111.18	- 76.72
Porez, viša stopa	0	0	0	122.40	91.42	-30.98
Porez, ukupno	39.50	23.58	-15.92	310.30	202.66	-107.70
Neto plaća	600.00	600.47	+0.47	2900.00	2897.15	-2.79

Na osnovu poređenja obračuna po sadašnjem i predloženom novom modelu mogu se izvesti slijedeći zaključci:

a) troškovi rada ostaju isti, tako da je novi model neutralan sa aspekta opterećenja poslodavaca, odnosno efikasnosti poslovanja preduzeća;

b) iznos obračunatih doprinosa se povećava, prvenstveno za penzijsko osiguranje, čime se stvaraju materijalne pretpostavke za rješavanje niza otvorenih socijalnih pitanja;

c) neto plaća ostaje nepromijenjena, tako da je novi model neutralan i prema zaposlenima;

⁴⁴ Do manjih odstupanja u odnosu na polaznu neto platu (kod zaposlenog A + 0.47 KM, a kod zaposlenog B - 2.79 KM) došlo je zbog zaokruživanja iznosa, te zaokruživanja stopa doprinosa i poreza na dohodak.

d) porez na dohodak se smanjuje u korist povećanja izdvajanja za doprinose, čime se povećava zainteresiranost zaposlenog za trošenje doprinosa, a i državi stvara obaveza da odricanjem od fiskalnog opterećenja plaća i reformiranjem fondovske potrošnje određene djelatnosti učini efikasnijim.

Dakle, vidimo da je predloženi model obračuna neutralan na mikroekonomskom nivou. Naravno, on može biti podsticajan za zaposlene da, zbog ugovaranja plaće u bruto iznosu, povećaju interes za način potrošnje novca za doprinose i da budu spremni da podrže reforme koje će omogućiti direktniju vezu izdvajanja novca u fondove i usluga koje fondovi daju osiguranicima. Reformirani fondovi i javne institucije, u uvjetima primjene novog modela, označavali bi veće relativno raspolaganje plaćom od strane zaposlenih.

Kako smo ranije objasnili, cilj promjena je uspostavljanje nove motivacije na mikroekonomskom nivou, te pravednija i ekonomski stabilnija preraspodjela javnih prihoda. Novi model ne podrazumijeva preraspodjelu između poslodavaca i zaposlenih. On je orijentiran na uspostavljanje nove makroekonomske preraspodjele između države, zaposlenih i fondova. Kakve bi efekte u toj oblasti dao novi model? Prikaz je dat u tabeli koja slijedi.

Komparacija efekata modela obračuna doprinosa i poreza na dohodak za 2007. g.

Elementi	Sadašnji model (S)	Novi model (N)	Razlika (N - S)
Godišnje bruto plaće	2,204,797,189	2,204,797,189	0
Godišnji doprinosi, ukupno*	624,413,782	661,439,157	37,025,375
Od toga:			
penzijsko i invalidsko osiguranje	356,807,876	385,839,508	29,031,632
zdravstveno osiguranje	223,004,922	229,298,908	6,293,986
osiguranje od nezaposlenosti	14,866,995	15,433,580	566,585
dječija zaštita	29,733,990	30,867,161	1,133,171
Porez na dohodak, ukupno	93,683,925	52,074,945	-41,608,980
Isplaćene godišnje plaće	1,486,699,482	1,491,283,088	4,583,606

* Ovdje je prikazana samo procjena naplate doprinosa po osnovu isplate tekućih plaća. Takođe, u iznos nije uključena naplata dospelih, a neizmirenih obaveza iz prethodnih perioda.

Primjena predloženog novog modela obračuna doprinosa i poreza na dohodak na nivou Republike Srpske dala bi slijedeće efekte:

(a) troškovi rada bi ostali nepromijenjeni, odnosno reforma je neutralna sa aspekta troškova poslovanja i ne bi na bilo koji način, sa svoje strane, ugrozila konkurentnost preduzeća i izvršenja budžeta;

(b) ukupni doprinosi bi se po osnovu primjene novog modela obračuna povećali za oko 6%. Ova stopa ne uključuje povećanje koje bi nastalo kao posljedica ekonomskog rasta i indeksacije prihoda;

(v) prihodi svih fondova bi se povećali, jer bi dio poreza na dohodak bio preraspodijeljen u korist doprinosa;

(g) prihodi Fonda PIO bi se povećali za preko 8% samo po osnovu primjene novog modela obračuna, jer bi preko 78% rasta doprinosa bilo usmjereno u ovaj fond;

(d) isplaćene neto plaće bi se blago povećale. Model bi stvorio uvjete da najveći dio stvorenih efekata na rast isplaćenih plaća bude usmjeren na rast ispodprosječnih plaća.

Prilozi:

Tabela 1. Uzorak kao osnova za projekcije: Broj zaposlenih prema intervalu isplaćene neto plaće u februaru 2007.

Redni broj	Neto plaća, KM	Broj zaposlenih	% od ukupnog broja	Kumulanta	Redni broj	Neto plaća, KM	Broj zaposlenih	% od ukupnog broja	Kumulanta
0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
1	1 - 205	2,694	3.95	3.95	28	2401 - 2500	43	0.06	99.42
2	201 - 250	1,628	2.39	6.34	29	2501 - 2600	52	0.08	99.49
3	251 - 300	24,559	36.03	42.38	30	2601 - 2700	39	0.06	99.55
4	301 - 350	5,442	7.98	50.36	31	2701 - 2800	36	0.05	99.6
5	351 - 400	3,827	5.62	55.98	32	2801 - 2900	21	0.03	99.63
6	401 - 450	3,143	4.61	60.59	33	2901 - 3000	34	0.05	99.68
7	451 - 500	3,368	4.94	65.53	34	3001 - 3100	18	0.03	99.71
8	501 - 550	3,818	5.6	71.13	35	3101 - 3200	19	0.03	99.74
9	551 - 600	3,285	4.82	75.95	36	3201 - 3300	15	0.02	99.76
10	601 - 700	4,301	6.31	82.26	37	3301 - 3400	22	0.03	99.79
11	701 - 800	2,777	4.07	86.34	38	3401 - 3500	15	0.02	99.82
12	801 - 900	2,170	3.18	89.52	39	3501 - 3600	14	0.02	99.84
13	901 - 1000	1,553	2.28	91.8	40	3601 - 3700	10	0.01	99.85
14	1001 - 1100	1,088	1.6	93.39	41	3701 - 3800	7	0.01	99.86
15	1101 - 1200	930	1.36	94.76	42	3801 - 3900	4	0.01	99.87
16	1201 - 1300	653	0.96	95.72	43	3901 - 4000	12	0.02	99.88
17	1301 - 1400	531	0.78	96.5	44	4001 - 4100	6	0.01	99.89
18	1401 - 1500	453	0.66	97.16	45	4101 - 4200	4	0.01	99.9
19	1501 - 1600	329	0.48	97.64	46	4201 - 4300	3	0	99.9
20	1601 - 1700	238	0.35	97.99	47	4301 - 4400	6	0.01	99.91
21	1701 - 1800	225	0.33	98.32	48	4401 - 4500	4	0.01	99.92
22	1801 - 1900	173	0.25	98.58	49	4501 - 4600	1	0	99.92
23	1901 - 2000	187	0.27	98.85	50	4701 - 4800	3	0	99.92
24	2001 - 2100	119	0.17	99.03	51	4801 - 4900	2	0	99.93
25	2101 - 2200	97	0.14	99.17	52	4901 - 5000	5	0.01	99.93
26	2201 - 2300	73	0.11	99.28	53	5001 i više	45	0.07	100
27	2301 - 2400	54	0.08	99.35	Ukupno isplata:		68,155	100	

Tabela 2.

Komparacija obračuna poreza na dohodak od zaposlenja i na dohodak od samostalne djelatnosti, sadašnji model

O p i s	a) Dohodak od zaposlenja	b) Dohodak od samostalne djelatnosti
	1	2
UKUPAN PRIHOD		
a) ukupna godišnja zarada	39,458	
b) ukupan prihod od djelatnosti		39,458
UKUPNI RASHODI		
a) doprinosi na neto plaću (42%)	10,920	
b) troškovi poslovanja		10,920
NETO DOHODAK		
a) isplaćena neto plaća	26,000	
b) ukupan prihod – ukupni troškovi		28,538
POREZ NA DOHODAK		
a) po stopi od 10%	1,986	
a) po stopi od 15%	552	
a) ukupno porez na dohodak	2,538	
b) po stopi od 10%		1,986
b) po stopi od 15%		622
b) ukupno porez na dohodak		2,608
DOHODAK ZA LIČNU POTROŠNJU		
a) isplaćeno "na ruke" zaposlenom	26,000	
b) ostalo poslije plaćanja poreza		25,930
% POREZA U ODNOSU NA PRIHOD		
a) 2,538 : 39,458	6.4%	
b) 2,608 : 39,458		6.6%
% POREZA U DOHOTKU "U RUCI"		
a) 2,538 : 26,000	9.76%	
b) 2,608 : 25,930		10.06 %

Tabela 3.

Doprinosi za mirovinsko osiguranje kao dio bruto plaće, 2004. godine

ZEMLJA	Stopa koju plaća poslodavac	Stopa koju plaća zaposleni	Zbirna stopa na bruto plaću	ZEMLJA	Stopa koju plaća poslodavac	Stopa koju plaća zaposleni	Zbirna stopa na bruto plaću
0	1	2	3	0	1	2	3
Bjelorusija	35	1	36	Mađarska	18	8	26
Uzbekistan	31.6	2.5	34.1	Tadžikistan	25	1	26
Ukrajina	32	2	34	Slovenija	8.9	15.5	24.4
Poljska	16.3	16.3	32.6	Armenija	19.3	3	22.3
Rumunjska	22	9.5	31.5	Estonija	20	2	22
Moldavija	28	2	30	Crna Gora	9.6	12	21.6
Albanija	21.3	8.6	29.9	Srbija	10.3	10.3	20.6
Kirgistan	21.3	8.6	29.9	Hrvatska	0	20	20
Azerbejdžan	27	2	29	Makedonija	20	0	20
Bugarska	21.8	6.5	28.3	Turska	11	9	20
Gruzija	27	1	28	BiH - FBiH	5.3	12.6	17.9
Rusija	28	0	28	BiH - RS	0	15.8	15.8
Slovačka	21.6	6.4	28	Kazahstan	0	10	10
Češka	19.5	6.5	26				

Izvor: **Labor Market Update: The Role of Industrial Relations**, Document of the World Bank, Report No. 32650-BA, December 2005, p. 94.

Konsolidovani izvještaji

(pripremile: Aleksandra Regoje, makroekonomista u Odjeljenju, i Mirela Kadić, pomoćnik istraživača)

Tabela 4. (Konsolidovani izvještaji: BiH: entiteti, JR) uključuje:

Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje na Jedinствeni račun,
- transfere sa Jedinствenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
- transfere sa Jedinствenog računa UIO za finansiranje Brčko Distrikta, kantona, općina i Direkcija za puteve,
- prihode budžeta Bosne i Hercegovine sa Jedinствenog računa UIO,
- prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
- prihode i rashode budžeta Republike Srpske.

Tabela 5. (Konsolidovani izvještaji: BiH, entiteti, kantoni) uključuje:

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta BiH
- prihode i rashode budžeta Brčko distrikta
- prihode i rashode budžeta RS
- prihode i rashode budžeta FBiH
- prihode i rashode budžeta kantona

2. U izvještaj je uključena amortizacija vanjskog duga

3. Podaci nisu u potpunosti uporedivi sa prethodnom godinom radi izdvajanja Fonda zdravstvenog osiguranja iz Vlade Brčko distrikta kao samostalne finansijske institucije.

Tabela 6. (Konsolidovani izvještaji: FBiH, kantoni, općine) uključuje:

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta FBiH
- prihode i rashode budžeta kantona FBiH
- prihode i rashode budžeta općina FBiH .

2. U Izvještaj je uključena amortizacija vanjskog duga.

3. Procijenjeni su podaci za sljedeće općine: Drvar, Ravno, Kupres (svi mjeseci); Tomislavgrad (7 i 8);

Tabele 7, 8, 9, 10 i 11 (Konsolidovani izvještaji: kantoni) uključuju:

Konsolidovani izvještaj uključuje:

- Prihode i rashode budžeta kantona
- Prihode i rashode budžeta pripadajućih općina

BiH: entiteti, JR, I-X 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
1	Tekući Prihodi	348,5	337,5	403,3	393,5	444,2	430,2	569,9	483,5	429,8	489,4	1089,3	1267,9	1483,2	489,4	4329,9
11	Porezni prihodi	338,3	318,9	378,0	372,8	425,9	413,2	459,9	458,7	410,4	461,3	1035,2	1212,0	1329,0	461,3	4037,5
111	Indirektni porezi (i sredstva sa JR)	321,0	296,5	339,4	356,4	407,8	393,9	439,4	441,7	394,3	444,1	957,0	1158,1	1275,3	444,1	3834,5
	PDV	202,5	182,6	203,8	207,2	246,8	247,1	272,1	265,8	245,9	272,5	588,9	701,2	783,8	272,5	2346,3
	PDV na uvoze	126,6	144,9	180,5	184,9	197,4	188,8	207,2	207,3	189,9	221,2	452,0	571,1	604,3	221,2	1848,7
	PDV obaveza prema PDV prijavama	111,6	82,4	81,4	90,9	96,1	99,1	109,8	107,2	108,9	108,7	275,4	286,1	325,9	108,7	996,2
	PDV prema automatskom razrezu od stane UIO	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1		0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,4
	PDV jednokratne uplate	0,2	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,8	0,2	0,2	0,1	1,3
	Ostalo	0,9	0,9	1,3	1,1	1,2	1,5	1,0	0,5	1,2	0,9	3,1	3,8	2,7	0,9	10,5
	Povrat PDV	-36,9	-46,1	-59,6	-69,8	-48,0	-42,3	-46,1	-49,2	-54,2	-58,5	-142,6	-160,2	-149,6	-58,5	-510,8
	Carine	35,2	41,5	52,1	52,9	58,4	53,6	58,7	60,2	56,3	65,6	128,9	164,9	175,2	65,6	534,6
	Porez na promet	0,7	1,5	0,8	1,1	0,9	0,7	0,9	1,0	1,1	1,4	2,9	2,6	3,0	1,4	10,0
	Akciza	68,3	57,4	68,0	78,8	83,3	76,8	88,4	94,9	73,9	85,0	193,7	238,9	257,2	85,0	774,8
	uvozni pr.	53,7	47,5	54,2	64,7	65,5	61,3	70,3	75,3	61,9	71,1	155,4	191,5	207,5	71,1	625,5
	u zemlji	14,6	9,9	13,8	14,1	17,8	15,5	18,1	19,6	12,0	13,9	38,3	47,4	49,7	13,9	149,3
	Putarina	13,7	11,9	13,8	16,3	17,0	14,8	18,1	18,8	15,8	17,5	39,5	48,1	52,6	17,5	157,8
	Ostalo	1,0	2,0	1,4	1,1	1,9	1,6	1,4	1,3	1,5	2,4	4,4	4,5	4,2	2,4	15,5
	Ostali povrati	-0,5	-0,4	-0,5	-1,0	-0,5	-0,7	-0,2	-0,3	-0,2	-0,4	-1,3	-2,1	-0,7	-0,4	-4,5
112	Direktni porezi	17,2	22,4	38,6	16,4	18,2	19,3	20,5	17,1	16,2	17,2	78,2	53,9	53,7	17,2	203,0
	Porezi na dohodak i dobit	6,2	12,6	27,5	5,3	7,3	8,7	8,6	6,2	6,0	6,1	46,3	21,3	20,9	6,1	94,5
	Ostali poreski prihodi	11,0	9,8	11,1	11,1	10,9	10,6	11,8	10,8	10,1	11,1	31,9	32,6	32,8	11,1	108,5
12	Neporezni prihodi	10,0	18,4	25,1	20,2	18,1	16,8	109,9	24,5	19,1	27,8	53,5	55,1	153,6	27,8	290,0
13	Ostali prihodi	0,0	0,0	0,1	0,1		0,1	0,0		0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,4
14	Donacije/grantovi	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
15	Transferi viših nivoa	0,2	0,1	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,5	0,6	0,5	0,1	1,8

2	Tekući Rashodi	256,1	316,7	353,6	376,3	413,7	454,3	447,2	421,6	426,6	464,2	926,4	1244,3	1295,4	464,2	3930,3
21	Tekući izdaci	34,5	50,2	54,7	54,5	55,6	87,1	42,7	56,4	68,0	76,3	139,4	197,2	167,1	76,3	580,0
211	Plaće i naknade	30,4	45,1	46,0	44,4	45,6	75,0	32,5	48,1	50,1	54,5	121,5	165,0	130,7	54,5	471,7
212	Izdaci za materijal i usluge	4,1	5,1	8,8	10,1	10,0	12,1	10,3	8,3	17,8	21,8	17,9	32,2	36,4	21,8	108,3
22	Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije	14,3	46,3	51,9	53,6	87,5	81,8	77,0	61,2	70,7	75,4	112,4	222,8	208,9	75,4	619,6
	Transferi domaćinstvima	10,7	38,0	40,2	40,1	74,6	59,9	59,2	44,4	44,9	47,1	88,9	174,6	148,5	47,1	459,1
	Tranferi organizacijama/institucijama	0,9	1,8	1,1	4,7	4,1	11,0	8,3	4,5	3,2	8,7	3,8	19,9	16,1	8,7	48,6
	Subvencije	2,7	6,5	10,6	8,7	8,8	10,9	9,4	12,3	22,6	19,5	19,7	28,4	44,3	19,5	111,9
23	Plaćanje kamate	0,3	19,6	3,5	4,7	12,3	22,0	0,4	12,8	11,5	5,2	23,5	39,1	24,7	5,2	92,5
24	Ostali izdaci/potrošnja/transferi	2,5	10,8	7,6	19,3	17,1	31,3	47,9	23,1	22,2	11,7	21,0	67,6	93,3	11,7	193,6
25	Transferi sa JR	201,8	173,8	207,3	233,2	226,1	213,9	260,8	248,2	229,7	264,1	582,8	673,1	738,7	264,1	2258,7
	od čega: Budžet BiH	46,2	44,0	46,2	67,6	54,1	51,6	54,1	56,6	49,2	56,6	136,5	173,3	159,8	56,6	526,3
	od čega: FBiH / kantoni, opštine, Direkcija za ceste	119,2	97,0	128,3	127,2	134,4	122,1	159,4	147,4	138,7	152,2	344,4	383,8	445,5	152,2	1326,0
	od čega: RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	25,8	23,7	22,2	27,7	25,5	28,1	33,6	30,6	29,2	40,6	71,7	81,3	93,4	40,6	287,0
	od čega: Brčko	10,6	9,1	10,6	10,7	12,0	12,0	13,7	13,6	12,6	14,6	30,2	34,7	39,9	14,6	119,4
27	Transferi kantonima, opstinama i gradovima	2,7	16,1	28,5	8,0	18,1	19,0	19,3	19,9	24,5	28,5	47,3	45,1	63,7	28,5	184,6
28	Neto pozajmljivanje*			0,0	3,0	-3,0	-0,7	-0,9		0,0	3,0	0,0	-0,8	-0,9	3,0	1,4
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	0,2	0,5	1,0	0,9	-7,9	29,0	20,0	16,3	5,3	28,9	1,8	22,0	41,7	28,9	94,4
4	Vladin suficit (+)/ deficit(-) (1-2-3)	92,2	20,3	48,7	16,3	38,4	-53,1	102,6	45,5	-2,1	-3,7	161,1	1,6	146,1	-3,7	305,1
5	Neto finansiranje**	-24,80	-11,3	-10,3	-9,9	-12,6	-31,8	-15,2	-4,8	-21,8	-10,0	-46,4	-54,3	-41,8	-10,0	-152,5

Tabela 4.

BiH, entiteti, kantoni, I-IX 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Q1	Q2	Q3	I-IX 2007
1	Prihodi (11+12+13+14)	365.864.031	365.764.097	441.703.425	456.590.338	466.666.770	472.931.341	586.915.570	511.682.083	472.575.372	1.173.331.554	1.396.188.449	1.571.173.024	4.140.693.027
11	Prihodi od poreza	331.283.490	323.182.088	384.673.392	381.698.247	419.852.717	412.528.346	442.588.982	458.201.360	421.868.175	1.039.138.969	1.214.079.311	1.322.658.517	3.575.876.797
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	12.544.367	20.659.293	35.279.565	11.944.860	12.594.308	15.405.196	16.486.412	13.876.393	13.094.073	68.483.225	39.944.363	43.456.879	151.884.467
	Doprinosi za socijalnu zaštitu (Brčko)	885.378	1.295.751	1.443.594	205.387	-3.458.698	-314.381	58.029	101.313	-20.227	3.624.723	-3.567.692	139.115	196.146
	Porezi na plaće i radnu snagu	19.415.095	20.527.455	23.334.679	24.872.495	24.061.042	24.573.194	27.848.026	25.742.689	25.094.903	63.277.230	73.506.730	78.685.618	215.469.578
	Porez na imovinu	3.198.734	2.840.035	2.604.756	2.875.495	2.443.384	2.153.934	1.894.567	2.075.267	1.238.685	8.643.525	7.472.812	5.208.519	21.324.856
	Prihodi od indirektnih poreza*	294.474.565	276.367.428	318.006.051	340.717.809	383.171.156	369.638.144	394.916.382	414.862.130	380.877.288	888.848.043	1.093.527.108	1.190.655.800	3.173.030.952
	Ostali porezi	765.350	1.492.127	4.004.746	1.082.202	1.041.526	1.072.260	1.385.565	1.543.568	1.583.453	6.262.224	3.195.989	4.512.586	13.970.799
12	Neporezni prihodi	31.751.067	39.858.923	53.795.385	44.976.955	45.172.812	54.812.047	140.978.673	51.618.231	47.857.736	125.405.374	144.961.814	240.454.639	510.821.828
13	Tekuće potpore (Grantovi)	2.157.794	2.051.417	2.464.446	28.664.288	832.778	3.121.593	3.198.299	1.859.021	2.828.789	6.673.657	32.618.658	7.886.108	47.178.423
14	Ostali prihodi	671.681	671.669	770.203	1.250.848	808.463	2.469.355	149.616	3.472	20.672	2.113.553	4.528.666	173.760	6.815.979
2	Rashodi (21+22+23)	243.355.194	284.730.544	311.219.879	351.238.558	393.009.184	490.495.419	413.862.671	382.664.672	429.584.711	839.305.617	1.234.743.161	1.226.112.054	3.300.160.832
21	Tekući izdaci	236.837.940	279.042.396	306.246.407	342.949.267	392.009.132	465.451.674	388.432.896	374.148.841	425.064.551	822.126.743	1.200.410.073	1.187.646.288	3.210.183.104
	Plaće i naknade	141.997.276	145.154.787	150.948.711	159.698.233	167.675.725	213.017.927	153.657.712	168.786.847	178.119.027	438.100.774	540.391.884	500.563.586	1.479.056.244
	od čega: Bruto plaće	118.386.827	122.623.996	125.278.037	134.068.263	138.343.193	141.734.959	132.680.521	143.608.816	148.361.899	366.288.859	414.146.415	424.651.236	1.205.086.511
	od čega: Naknade	23.610.449	22.530.791	25.670.674	25.629.969	29.332.532	71.282.968	20.977.191	25.178.030	29.757.128	71.811.915	126.245.469	75.912.349	273.969.733
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	7.823.503	7.745.142	8.293.336	8.750.853	9.268.724	13.859.325	8.132.968	9.922.241	10.466.545	23.861.981	31.878.901	28.521.755	84.262.637
	Izdaci za materijal i usluge	22.174.691	29.517.224	31.927.012	36.388.806	34.776.455	36.490.712	36.573.823	36.699.364	48.758.686	83.618.926	107.655.973	122.031.874	313.306.773
	Grantovi	61.350.280	81.740.117	109.140.085	133.299.164	167.837.019	180.001.708	189.261.630	145.865.643	175.671.181	252.230.483	481.137.892	510.798.453	1.244.166.827
	Izdaci za kamate i ostale naknade	3.492.189	14.885.126	5.937.263	4.812.212	12.451.209	22.082.003	806.763	12.874.746	12.049.111	24.314.579	39.345.424	25.730.621	89.390.623
22	Ostali rashodi	6.826.200	6.750.553	5.057.629	5.720.201	2.425.934	27.270.808	26.746.291	7.756.375	2.133.510	18.634.382	35.416.943	36.636.176	90.687.501
23	Neto pozajmljivanje*	-308.946	-1.062.405	-84.157	2.569.090	-1.425.881	-2.227.064	-1.316.517	759.457	2.386.651	-1.455.508	-1.083.855	1.829.590	-709.773
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	1.488.321	1.331.092	2.256.112	3.254.240	-1.291.753	25.810.385	25.208.910	26.088.978	14.810.003	5.075.524	27.772.871	66.107.891	98.956.287
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	121.020.517	79.702.460	128.227.435	102.097.540	74.949.339	-43.374.463	147.843.989	102.928.432	28.180.657	328.950.412	133.672.417	278.953.079	741.575.908
5	Neto finansiranje**	-30.358.447	-7.240.853	-8.949.968	-10.024.049	-12.707.760	-31.853.221	-14.752.193	-4.864.036	-21.212.886	-46.549.268	-54.585.029	-40.829.115	-141.963.413

Tabela 5.

FBIH, kantoni, općine, I-VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007
1	Prihodi (11+12+13+14)	252.894.702	248.020.089	286.785.128	286.407.818	326.580.180	327.299.335	435.618.148	360.470.365	787.699.918	940.287.332	796.088.514	2.524.075.764
11	Prihodi od poreza	222.110.929	215.282.928	240.754.039	242.212.691	284.424.694	283.303.608	301.962.614	313.776.200	678.147.897	809.940.993	615.738.814	2.103.827.704
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	12.676.263	16.340.042	12.463.198	8.202.952	8.237.117	11.186.839	11.856.369	10.027.506	41.479.503	27.626.908	21.883.874	90.990.285
	Porezi na plaće i radnu snagu	13.709.481	16.034.690	18.284.503	20.138.041	19.285.615	19.775.305	21.862.807	20.479.206	48.028.673	59.198.961	42.342.013	149.569.648
	Porez na imovinu	6.507.873	8.433.224	5.382.359	6.361.152	7.485.619	6.586.689	6.914.015	8.543.116	20.323.457	20.433.460	15.457.131	56.214.047
	Prihodi od indirektnih poreza*	188.013.274	172.777.142	200.303.286	206.048.639	247.934.394	244.404.884	259.712.989	272.751.014	561.093.702	698.387.917	532.464.003	1.791.945.622
	Ostali porezi	1.204.039	1.697.831	4.320.692	1.461.907	1.481.949	1.349.891	1.616.435	1.975.358	7.222.562	4.293.747	3.591.793	15.108.103
12	Neporezni prihodi	29.966.936	31.730.080	44.528.721	42.891.390	39.623.124	40.820.211	130.114.049	43.682.306	106.225.737	123.334.724	173.796.355	403.356.817
13	Tekuće potpore (Grantovi)	722.064	768.723	1.251.087	1.042.012	2.178.969	2.360.329	2.032.127	2.645.108	2.741.874	5.581.310	4.677.235	13.000.419
14	Ostali prihodi	94.772	238.357	251.281	261.726	353.392	815.186	1.509.358	366.751	584.411	1.430.305	1.876.110	3.890.825
2	Rashodi (21+22+23)	158.200.568	176.482.927	201.372.762	257.592.321	286.041.282	335.658.670	278.587.524	254.485.072	536.056.257	879.292.274	533.072.596	1.948.421.127
21	Tekući izdaci	156.904.608	175.021.147	198.745.879	256.274.006	282.452.436	334.514.867	277.456.451	251.525.818	530.671.634	873.241.309	528.982.269	1.932.895.212
	Plaće i naknade	79.420.676	83.629.706	90.329.689	96.130.904	102.069.612	140.113.397	89.632.208	104.705.929	253.380.071	338.313.913	194.338.137	786.032.122
	od čega: Bruto plaće	63.523.479	67.917.171	71.287.370	77.077.935	80.180.049	93.384.607	73.273.480	85.975.776	202.728.021	250.642.591	159.249.255	612.619.867
	od čega: Naknade	15.897.197	15.712.535	19.042.319	19.052.970	21.889.563	46.728.789	16.358.729	18.730.153	50.652.051	87.671.322	35.088.882	173.412.254
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	7.542.156	7.969.055	8.483.090	9.101.163	9.495.717	11.183.257	8.691.376	10.208.608	23.994.301	29.780.137	18.899.983	72.674.422
	Izdaci za materijal i usluge	17.252.143	20.834.557	27.476.052	25.582.952	26.795.630	28.955.477	23.633.736	22.688.776	65.562.752	81.334.058	46.322.512	193.219.323
	Grantovi	49.443.577	59.175.149	68.762.482	121.404.603	140.395.579	139.358.698	154.950.450	111.854.312	177.381.207	401.158.880	266.804.761	845.344.849
	Izdaci za kamate i ostale naknade	3.246.055	3.412.680	3.694.566	4.054.383	3.695.899	14.904.038	548.681	2.068.194	10.353.302	22.654.320	2.616.875	35.624.497
22	Ostali rashodi	1.552.156	2.516.075	2.669.580	1.666.511	1.960.749	2.720.577	1.535.624	2.200.941	6.737.811	6.347.837	3.736.565	16.822.213
23	Neto pozajmljivanje*	-256.196	-1.054.295	-42.697	-348.195	1.628.097	-1.576.774	-404.552	758.313	-1.353.188	-296.872	353.761	-1.296.299
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	2.786.224	548.132	5.925.553	-508.627	-991.429	26.909.839	24.181.153	22.617.485	9.259.909	25.409.782	46.798.638	81.468.329
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	91.907.910	70.989.030	79.486.813	29.324.125	41.530.326	-35.269.174	132.849.471	83.367.809	242.383.752	35.585.276	216.217.280	494.186.308
5	Neto finansiranje**	-5.642.893	-5.818.713	-5.385.387	-6.888.699	-8.457.782	-26.140.944	-7.972.570	-3.490.101	-16.846.992	-41.487.425	-11.462.671	-69.797.088

Tabela 6.

Sarajevski kanton, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Prihodi (11+12+13+14)	55.893.808	57.221.329	65.488.877	61.101.230	63.224.733	64.285.552	75.339.148	66.349.482	178.604.014	188.611.515	141.688.630	508.904.159	467.937.040
11	Prihodi od poreza	46.742.283	48.007.226	52.280.435	50.577.359	54.245.478	52.719.698	63.642.264	58.150.121	147.029.943	157.542.535	121.792.385	426.364.863	396.715.171
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	4.024.279	6.240.866	3.939.355	3.608.856	2.501.215	2.978.892	4.313.461	4.291.773	14.204.501	9.088.964	8.605.233	31.898.697	27.366.250
	Porezi na plaće i radnu snagu	4.351.201	5.839.852	6.955.161	7.770.376	6.305.552	6.383.509	7.538.566	6.288.668	17.146.214	20.459.437	13.827.234	51.432.885	44.237.811
	Porez na imovinu	3.102.185	5.407.642	2.069.444	2.215.034	3.189.662	2.619.483	2.708.159	2.551.111	10.579.271	8.024.179	5.259.271	23.862.721	17.838.642
	Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31.12.2005)	617.592	520.157	378.014	853.546	1.289.848	533.487	2.294.070	357.669	1.515.763	2.676.881	2.651.740	6.844.384	46.078.570
	Prihodi od indirektnih poreza	34.349.633	29.600.555	35.625.820	35.643.281	40.479.317	39.766.542	46.289.447	44.224.448	99.576.008	115.889.140	90.513.895	305.979.043	256.700.746
	Ostali porezi	297.393	398.153	3.312.641	486.264	479.884	437.785	498.561	436.452	4.008.187	1.403.933	935.013	6.347.133	4.493.152
12	Neporezni prihodi	9.012.924	7.847.816	12.227.033	8.815.997	7.273.274	9.744.198	9.288.829	6.959.703	29.087.773	25.833.468	16.248.532	71.169.773	66.194.502
13	Grantovi	138.601	1.147.537	758.244	1.484.709	1.379.879	1.169.452	2.081.953	913.556	2.044.382	4.034.040	2.995.509	9.073.932	5.027.367
14	Ostali prihodi	0	218.750	223.166	223.166	326.102	652.204	326.102	326.102	441.916	1.201.472	652.204	2.295.592	
2	Rashodi (21+22)	37.126.998	42.675.385	48.768.516	74.269.601	55.847.897	59.626.552	61.846.624	51.775.677	128.570.899	189.744.050	113.622.300	431.937.249	387.797.191
21	Tekući izdaci	37.368.534	43.705.906	48.808.170	74.642.692	55.875.456	61.111.663	62.215.259	51.796.713	129.882.610	191.629.811	114.011.972	435.524.392	394.580.603
	Plaće i naknade	19.930.262	19.440.569	19.876.650	19.953.676	20.018.185	26.233.389	17.893.198	18.560.972	59.247.481	66.205.250	36.454.170	161.906.902	146.906.409
	od čega: Bruto plaće	14.499.556	15.427.224	15.457.228	15.352.343	15.259.149	15.227.935	15.195.356	14.970.893	45.384.008	45.839.427	30.166.249	121.389.684	115.590.813
	od čega: Naknade	5.430.706	4.013.345	4.419.422	4.601.333	4.759.037	11.005.454	2.697.842	3.590.080	13.863.474	20.365.823	6.287.921	40.517.218	31.315.596
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	1.732.216	1.836.867	1.852.870	1.834.091	1.823.882	1.819.086	1.821.095	1.794.355	5.421.954	5.477.059	3.615.449	14.514.462	13.908.937
	Izdaci za materijal i usluge	2.810.395	4.403.112	5.481.026	4.929.226	5.253.764	5.677.680	3.568.068	3.421.902	12.694.532	15.860.669	6.989.971	35.545.172	38.558.476
	Grantovi	12.895.616	17.787.187	21.174.675	47.890.633	28.708.470	27.378.127	38.711.610	28.016.106	51.857.478	103.977.230	66.727.716	222.562.424	193.684.681
	Izdaci za kamate i ostale naknade	44	238.171	422.949	35.067	71.155	3.382	221.288	3.377	661.164	109.603	224.665	995.432	1.522.100
22	Neto pozajmljivanje*	-241.536	-1.030.521	-39.654	-373.091	-27.559	-1.485.111	-368.635	-21.036	-1.311.711	-1.885.761	-389.671	-3.587.143	-6.783.412
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	-171.812	215.726	1.016.102	-7.618.417	3.075.363	1.731.861	1.581.977	4.356.669	1.060.016	-2.811.192	5.938.647	4.187.471	6.864.474
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	18.938.622	14.330.217	15.704.260	-5.549.954	4.301.472	2.927.139	11.910.546	10.217.137	48.973.099	1.678.657	22.127.683	72.779.439	73.275.376
5	Neto finansiranje**	-1.568	-19.445	-10.517	-10.524	-47.552	-10.539	-10.539	-9.722	-31.529	-68.615	-20.261	-120.406	-47.055

Tabela 7.

Srednjobosanski kanton, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Prihodi (11+12+13+14)	13.855.796	12.243.721	15.733.810	14.020.326	15.535.645	15.006.931	17.417.766	16.309.884	41.833.327	44.562.902	33.727.649	120.123.878	98.575.928
11	Prihodi od poreza	12.067.530	10.005.376	11.522.116	11.803.126	13.176.005	12.920.945	15.070.718	14.285.613	33.595.022	37.900.077	29.356.331	100.851.430	83.655.307
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	220.556	307.631	215.594	229.269	196.217	254.389	467.841	173.514	743.782	679.876	641.355	2.065.013	1.641.012
	Porezi na plaće i radnu snagu	1.264.224	1.143.837	1.223.899	1.245.760	1.387.133	1.407.171	1.461.496	1.282.113	3.631.960	4.040.064	2.743.610	10.415.634	8.531.896
	Porez na imovinu	748.645	374.689	324.736	443.450	412.242	461.451	380.242	771.353	1.448.070	1.317.143	1.151.595	3.916.808	2.950.005
	Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31.12.2005)	294.358	226.095	214.664	293.740	338.533	210.305	335.594	153.985	735.117	842.578	489.579	2.067.274	10.983.571
	Prihodi od indirektnih poreza	9.475.103	7.883.227	9.478.993	9.530.631	10.774.711	10.516.376	12.309.301	11.810.137	26.837.323	30.821.718	24.119.438	81.778.479	58.562.357
	Ostali porezi	64.644	69.895	64.231	60.276	67.169	71.252	116.242	94.511	198.770	198.698	210.753	608.221	986.466
12	Neporezni prihodi	1.622.439	2.077.817	4.206.161	1.935.912	2.205.280	1.913.895	2.001.997	1.735.865	7.906.417	6.055.087	3.737.862	17.699.365	13.645.907
13	Grantovi	253.057	160.528	5.533	281.288	154.359	172.091	345.051	288.406	419.118	607.738	633.457	1.660.313	1.164.462
	od čega: Grantovi od ostalih nivoa vlasti	207.424	155.147	5.530	272.567	140.456	144.624	345.051	274.067	368.101	557.647	619.118	1.544.866	738.125
14	Ostali prihodi	-87.230	0	0	0	0	0	0	0	-87.230	0	0	-87.230	110.252
2	Rashodi (21+22)	10.768.121	11.873.232	14.763.513	12.572.089	14.893.672	11.971.366	12.755.239	11.907.022	37.404.865	39.437.127	24.662.261	101.504.253	85.816.654
21	Tekući izdaci	10.768.121	11.873.232	14.763.513	12.572.089	14.893.672	11.971.366	12.755.239	11.907.022	37.404.865	39.437.127	24.662.261	101.504.253	85.816.654
	Plaće i naknade	6.586.019	6.936.043	8.331.013	7.050.661	8.761.975	6.695.278	8.476.637	6.784.944	21.853.075	22.507.914	15.261.582	59.622.570	51.201.284
	od čega: Bruto plaće	5.230.826	5.468.163	5.567.040	5.588.006	5.475.635	5.255.271	5.409.962	5.489.488	16.266.029	16.318.912	10.899.450	43.484.391	40.373.805
	od čega: Naknade	1.355.193	1.467.881	2.763.973	1.462.655	3.286.340	1.440.007	3.066.675	1.295.457	5.587.046	6.189.002	4.362.132	16.138.179	10.827.479
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	620.349	643.854	650.320	670.799	666.649	653.399	659.939	677.472	1.914.523	1.990.848	1.337.411	5.242.782	4.812.667
	Izdaci za materijal i usluge	1.473.724	1.719.592	1.584.978	1.458.625	1.379.006	1.329.784	915.058	1.131.298	4.778.294	4.167.415	2.046.356	10.992.065	9.212.732
	Grantovi	1.945.554	2.502.314	4.132.181	3.294.278	4.014.534	3.222.612	2.635.948	3.241.762	8.580.048	10.531.424	5.877.710	24.989.182	19.667.700
	Izdaci za kamate i ostale naknade	7.162	5.406	595	21.898	10.591	2.898	11.273	904	13.163	35.387	12.178	60.727	64.399
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	135.313	66.023	64.426	75.828	60.917	67.395	56.383	70.642	265.762	204.140	127.025	596.927	857.872
22	Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	-129.799	226.665	209.728	288.490	-563.239	492.715	616.235	1.244.098	306.595	217.966	1.860.332	2.384.893	4.388.271
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	3.217.474	143.824	760.569	1.159.746	1.205.212	2.542.851	4.046.292	3.158.764	4.121.866	4.907.809	7.205.056	16.234.731	8.371.003
5	Neto finansiranje**	0	0	-964	-972	-975	0	-18.721	-992	-964	-1.947	-19.713	-22.624	-120.313

Tabela 8.

Tuzlanski kanton, I – IX 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Q1	Q2	Q3	I-IX 2007	I-IX 2006
¹	Prihodi (11+12+13+14)	28.688.805	27.419.076	34.492.165	36.996.350	38.412.251	39.945.669	44.859.098	42.434.337	43.457.058	90.600.047	115.354.270	130.750.493	336.704.809	290.278.980
¹¹	Prihodi od poreza	25.183.617	23.023.769	28.074.059	29.307.277	31.689.397	31.714.437	36.756.238	35.916.403	34.764.219	76.281.445	92.711.111	107.436.860	276.429.417	238.822.729
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	714.064	897.192	1.065.960	893.793	764.080	920.674	1.048.239	986.944	963.498	2.677.216	2.578.547	2.998.681	8.254.444	6.050.397
	Porezi na plaće i radnu snagu	2.431.098	2.743.196	2.834.868	3.382.583	3.324.082	3.535.128	3.699.810	3.697.803	3.739.495	8.009.162	10.241.794	11.137.107	29.388.063	26.017.818
	Porez na imovinu	725.732	913.553	997.191	1.460.401	1.587.067	1.334.229	1.402.404	1.878.448	1.637.516	2.636.476	4.381.697	4.918.368	11.936.542	8.104.155
	Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	1.223.223	857.388	1.685.323	1.169.028	942.308	886.861	1.322.193	715.810	778.837	3.765.934	2.998.198	2.816.840	9.580.972	33.266.923
	Prihodi od indirektnih poreza	20.051.367	17.565.820	21.435.023	22.327.626	24.991.802	24.960.958	29.197.309	28.529.843	27.545.414	59.052.210	72.280.386	85.272.566	216.605.162	164.367.320
	Ostali porezi	38.133	46.620	55.693	73.845	80.057	76.587	86.284	107.555	99.459	140.446	230.490	293.298	664.235	1.016.116
¹²	Neporezni prihodi	3.368.083	3.981.559	5.855.026	7.001.463	6.285.584	6.910.553	6.306.679	5.575.391	6.962.754	13.204.669	20.197.600	18.844.824	52.247.094	50.700.508
¹³	Grantovi	132.070	400.548	559.306	655.325	415.463	1.310.447	789.836	911.922	1.688.976	1.091.923	2.381.236	3.390.734	6.863.893	672.712
¹⁴	Ostali prihodi	5.035	13.200	3.775	32.285	21.806	10.232	1.006.345	30.621	41.108	22.010	64.322	1.078.074	1.164.406	83.031
²	Rashodi (21+22)	20.857.277	23.036.807	27.470.006	32.403.263	32.617.571	36.251.257	30.734.489	30.124.454	34.615.105	71.364.090	101.272.091	95.474.047	268.110.228	229.012.571
²¹	Tekući izdaci	20.921.272	23.063.656	27.510.679	32.439.891	32.655.162	36.293.180	30.770.013	29.616.312	34.741.883	71.495.606	101.388.233	95.128.208	268.012.048	228.903.068
	Plaće i naknade	13.762.354	14.551.192	14.943.875	17.204.373	17.121.451	21.747.008	15.888.721	15.934.763	17.635.772	43.257.421	56.072.832	49.459.257	148.789.509	128.771.465
	od čega: Bruto plaće	11.633.258	12.155.109	12.456.347	13.991.939	13.932.387	13.923.141	13.751.264	13.446.125	14.356.169	36.244.713	41.847.467	41.553.558	119.645.738	103.746.543
	od čega: Naknade	2.129.096	2.396.083	2.487.528	3.212.434	3.189.064	7.823.867	2.137.457	2.488.639	3.279.603	7.012.707	14.225.365	7.905.699	29.143.771	25.024.922
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	1.385.163	1.445.340	1.469.086	1.666.801	1.654.167	1.656.674	1.630.571	1.598.377	1.702.940	4.299.590	4.977.642	4.931.889	14.209.121	12.365.628
	Izdaci za materijal i usluge	3.379.465	3.440.594	5.578.543	5.270.733	5.091.004	5.331.926	4.744.033	4.209.133	4.649.340	12.398.602	15.693.662	13.602.506	41.694.771	35.711.666
	Grantovi	2.045.378	2.952.767	4.903.431	7.765.062	8.301.784	7.077.560	7.898.247	7.258.064	10.002.375	9.901.576	23.144.407	25.158.687	58.204.670	48.643.263
	Izdaci za kamate i ostale naknade	7.472	29.296	18.804	32.754	90.922	51.568	51.589	32.999	37.521	55.572	175.244	122.109	352.925	384.694
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	341.439	644.466	596.940	500.167	395.835	428.444	556.852	582.975	713.935	1.582.845	1.324.446	1.853.762	4.761.053	3.026.352
²²	Neto pozajmljivanje*	-63.995	-26.849	-40.673	-36.628	-37.591	-41.923	-35.525	508.142	-126.779	-131.517	-116.142	345.838	98.180	109.503
³	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	1.199.394	711.171	1.749.490	1.845.684	2.403.590	3.290.532	2.379.320	4.640.294	3.991.377	3.660.055	7.539.806	11.010.991	22.210.852	10.393.859
⁴	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	6.632.134	3.671.098	5.272.670	2.747.402	3.391.090	403.880	11.745.290	7.669.589	4.850.576	15.575.902	6.542.372	24.265.455	46.383.729	50.872.550
⁵	Neto finansiranje**	-17.441	-157.857	343.355	251.612	329.194	490.835	-567.320	356.241	485.756	168.057	1.071.641	274.677	1.514.375	-1.003.354

Tabela 9.

Unsko Sanski kanton, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Prihodi (11+12+13+14)	16.874.597	15.528.560	17.734.432	17.572.030	20.471.967	20.183.764	22.915.300	21.007.663	50.137.590	58.227.761	43.922.963	152.288.314	126.446.505
11	Prihodi od poreza	13.791.433	12.491.690	14.502.314	14.706.696	16.756.222	15.718.415	19.217.370	17.152.939	40.785.437	47.181.333	36.370.309	124.337.080	106.116.656
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	342.461	519.429	379.963	450.985	711.071	386.566	672.973	313.841	1.241.853	1.548.623	986.814	3.777.290	2.699.935
	Porezi na plaće i radnu snagu	1.035.361	1.460.084	1.190.035	1.152.482	1.127.743	1.387.472	1.430.912	1.243.180	3.685.480	3.667.697	2.674.092	10.027.269	8.096.735
	Porez na imovinu	283.460	333.385	230.945	435.757	348.189	341.152	474.471	566.771	847.790	1.125.099	1.041.242	3.014.131	2.388.208
	Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31.12.2005)	573.102	278.377	327.818	294.013	820.547	278.243	845.578	250.663	1.179.297	1.392.803	1.096.241	3.668.342	14.155.043
	Prihodi od indirektnih poreza	11.510.659	9.852.723	12.312.678	12.317.180	13.682.962	13.233.305	15.714.351	14.713.221	33.676.060	39.233.447	30.427.572	103.337.079	78.323.151
	Ostali porezi	46.390	47.692	60.875	56.278	65.711	91.675	79.084	65.264	154.957	213.664	144.348	512.969	453.583
12	Neporezni prihodi	2.825.588	3.004.292	2.946.737	2.768.200	2.796.732	4.326.772	3.038.392	2.890.011	8.776.617	9.891.704	5.928.403	24.596.724	18.587.908
13	Grantovi	257.576	29.778	285.381	95.734	919.012	138.578	659.538	964.713	572.736	1.153.324	1.624.251	3.350.311	1.741.941
14	Ostali prihodi	0	2.800	0	1.400	0	0	0	0	2.800	1.400	0	4.200	
2	Rashodi (21+22)	10.657.265	11.071.898	14.217.414	15.256.593	14.912.889	17.438.116	23.549.590	16.309.835	35.946.577	47.607.597	39.859.425	123.413.599	97.987.923
21	Tekući izdaci	10.657.265	11.075.142	14.217.582	15.256.593	14.984.552	17.427.464	23.549.590	16.309.835	35.949.989	47.668.608	39.859.425	123.478.022	97.934.952
	Plaće i naknade	6.929.460	7.420.399	8.817.654	8.858.335	8.536.904	11.186.847	8.013.463	8.652.912	23.167.513	28.582.086	16.666.375	68.415.973	59.780.027
	od čega: Bruto plaće	5.851.223	6.350.605	7.028.958	7.217.380	7.146.306	7.780.356	6.711.306	7.486.912	19.230.786	22.144.042	14.198.218	55.573.046	48.885.424
	od čega: Naknade	1.078.237	1.069.794	1.788.696	1.640.955	1.390.598	3.406.491	1.302.157	1.166.000	3.936.727	6.438.044	2.468.156	12.842.927	10.894.603
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	698.939	751.245	929.274	788.965	875.529	931.931	848.951	922.079	2.379.458	2.596.426	1.771.030	6.746.913	5.823.011
	Izdaci za materijal i usluge	1.242.153	1.014.250	1.741.041	2.627.958	1.530.833	1.596.207	2.028.554	1.374.877	3.997.445	5.754.998	3.403.432	13.155.875	12.556.929
	Grantovi	1.662.082	1.708.065	2.509.369	2.756.110	3.849.988	3.501.181	12.475.147	5.082.659	5.879.515	10.107.279	17.557.806	33.544.600	18.308.132
	Izdaci za kamate i ostale naknade	24.294	50.316	103.537	147.271	98.271	38.726	67.853	39.012	178.147	284.268	106.865	569.279	491.800
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	100.337	130.868	116.708	77.953	93.027	172.572	115.621	238.296	347.912	343.552	353.918	1.045.382	975.053
22	Neto pozajmljivanje*	0	-3.244	-168	0	-71.663	10.652	0	0	-3.412	-61.011	0	-64.423	52.971
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	211.190	103.184	545.138	451.789	1.143.885	503.900	815.364	1.007.559	859.512	2.099.575	1.822.923	4.782.010	2.646.133
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	6.006.142	4.353.478	2.971.880	1.863.648	4.415.193	2.241.749	-1.449.654	3.690.269	13.331.500	8.520.590	2.240.615	24.092.705	25.812.450
5	Neto finansiranje**	-9.145	-9.098	-42.395	-9.098	-9.098	-29.164	-1.673	-1.673	-60.638	-47.360	-3.346	-111.344	-507.977

Tabela 10.

Zeničko Dobojski kanton, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Prihodi (11+12+13+14)	21.963.948	20.050.580	22.494.542	24.204.945	27.027.735	26.994.855	31.567.222	31.772.668	64.509.070	78.227.535	63.339.889	206.076.494	157.900.473
11	Prihodi od poreza	18.685.977	16.438.923	19.824.356	19.664.512	22.740.334	21.320.304	25.492.450	23.574.363	54.949.256	63.725.151	49.066.814	167.741.220	129.971.800
	Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	619.574	930.077	747.120	575.611	656.128	605.968	508.173	596.285	2.296.772	1.837.707	1.104.458	5.238.937	4.827.254
	Porezi na plaće i radnu snagu	1.787.676	1.815.629	2.151.723	2.626.446	2.347.114	2.339.363	2.987.809	2.516.205	5.755.029	7.312.922	5.504.014	18.571.965	15.148.538
	Porez na imovinu	795.592	526.232	825.077	680.301	666.318	821.460	774.751	1.188.172	2.146.901	2.168.079	1.962.923	6.277.903	4.417.480
	Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31.12.2005)	834.153	478.372	840.570	469.137	1.814.486	579.922	1.452.205	65.951	2.153.094	2.863.546	1.518.156	6.534.796	17.697.476
	Prihodi od indirektnih poreza	14.590.835	12.628.419	15.195.654	15.231.165	17.186.138	16.901.146	19.681.977	18.806.623	42.414.908	49.318.448	38.488.601	130.221.957	87.371.595
	Ostali porezi	58.147	60.194	64.211	81.852	70.151	72.445	87.536	401.126	182.552	224.449	488.662	895.662	509.457
12	Neporezni prihodi	3.248.235	3.602.417	2.583.678	4.536.741	4.235.220	4.924.152	5.974.629	7.669.200	9.434.329	13.696.113	13.643.829	36.774.272	27.375.396
13	Grantovi	29.736	9.240	64.436	3.692	52.180	652.591	100.142	529.104	103.413	708.463	629.246	1.441.122	553.277
14	Ostali prihodi	0	0	22.072	0	0	97.809	0	0	22.072	97.809	0	119.881	
2	Rashodi (21+22)	15.582.742	18.468.155	19.520.619	20.089.762	19.946.937	23.211.733	21.128.541	20.636.568	53.571.517	63.248.432	41.765.110	158.585.059	129.692.609
21	Tekući izdaci	15.582.742	18.468.155	19.520.619	20.089.762	19.946.937	23.211.733	21.128.541	20.636.568	53.571.517	63.248.432	41.765.110	158.585.059	129.697.609
	Plaće i naknade	9.149.541	10.003.874	10.460.779	10.803.952	10.870.845	13.323.994	10.144.626	10.216.181	29.614.194	34.998.791	20.360.807	84.973.793	68.021.712
	od čega: Bruto plaće	7.744.414	8.454.797	8.657.755	9.061.370	9.033.763	9.180.613	8.826.892	8.716.926	24.856.966	27.275.746	17.543.818	69.676.530	55.364.255
	od čega: Naknade	1.405.127	1.549.077	1.803.025	1.742.582	1.837.082	4.143.381	1.317.733	1.499.256	4.757.228	7.723.045	2.816.989	15.297.263	12.657.457
	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	915.780	1.001.232	1.020.343	1.069.999	1.071.730	1.093.699	1.039.508	1.030.553	2.937.354	3.235.429	2.070.061	8.242.844	6.650.955
	Izdaci za materijal i usluge	2.885.747	3.952.216	4.067.908	3.499.167	3.301.340	3.942.882	3.081.797	2.621.956	10.905.872	10.743.389	5.703.753	27.353.014	23.041.680
	Doznake nižim potrošačkim jedinicama	479.885	524.843	194.723	158.233	191.765	275.505	213.646	159.049	1.199.450	625.503	372.696	2.197.648	2.935.276
22	Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-5.000
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	788.936	409.335	570.455	1.794.514	1.950.223	1.436.382	1.969.077	1.872.264	1.768.727	5.181.119	3.841.341	10.791.187	14.476.485
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	5.592.269	1.173.089	2.403.468	2.320.669	5.130.575	2.346.740	8.469.603	9.263.835	9.168.826	9.797.984	17.733.438	36.700.248	13.731.379
5	Neto finansiranje**	-24.413	-24.996	0	-24.996	-12.498	0	-23.863	7.502	-49.409	-37.493	-16.361	-103.263	-112.372

Tabela 11.

Iz aktivnosti Odjeljenja

(pripremila Mirela Kadić)

Dana 27. i 28. novembra 2007.godine u Sarajevu je održana radionica na temu „Unapređenje budžetske transparentnosti i odgovornosti - uloga Parlamenta u analizi i pregledu Vladinih budžeta“. Radionicu je organizirao Projekt „Jačanje upravljanja javnim finansijama u BiH“ kojeg finansira Ured Vlade Velike Britanije za međunarodni razvoj (DFID). Učesnici radionice bili su poslanici Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjednici i članovi Komisija/Odbora za budžet i finansije, predstavnici međunarodnih organizacija, medija, nevladinih organizacija, kao i predstavnici Odjeljenja za makroekonomsku analizu.

Radionicu je otvorio gosp. Matthew Rycroft, ambasador Velike Britanije u BiH. On je istakao važnost adekvatne raspodjele novca iz budžeta na visokoprioritetne ciljeve Bosne i Hercegovine, te važnost povećanja uloge Parlamenta BiH u ovom procesu.

Moderatori radionice bili su g. Martin Bowen, vođa tima PKF, koji je u uvodu govorio o budžetskim reformama i jačanju upravljanja javnom rashodima u BiH i gđica. Naida Trkić, koordinator projekta PKF, koja je u svom izlaganju govorila o srednjeročnom planiranju budžeta, te o povezivanju budžetskih sredstava sa politikama prioriteta. G. Bowen je istakao važnost saradnje svih nivoa vlasti u BiH u svrhu upravljanja javnim rashodima, i između ostalog rekao da PKF bilježi kvalitetnu saradnju sa nekoliko relevantnih institucija, među kojima i sa Odjeljenjem za makroekonomsku analizu.

G. Dana Frey, savjetnik za parlamente, govorio je o najboljim međunarodnim praksama procesa budžetiranja i rasprava o budžetu u parlamentima, a u sklopu njegovih izlaganja prikazana su dva kratka dokumentarna filma o primjerima rasprava u Velikoj Britaniji i sastancima Komisija za budžet. O budžetskoj dokumentaciji, važnosti formiranja budžetskih ograničenja, te o opcijama uštede više je rekao g. Milenko Krajišnik, savjetnik za budžet Vlade RS. U sklopu radionice održano je i nekoliko interaktivnih aktivnosti, koje su uključivale 'case studies' iz oblasti budžetiranja odnosno budžetskog procesa. Na kraju radionice svi učesnici dobili su referentni priručnik „Planiranje i izrada budžeta na nivou institucija Bosne i Hercegovine“, o kojem je više rekao g. Faruk Hujčić, savjetnik za budžet Vlade FBiH.

Vijesti iz Upravnog odbora UIO

Upravni odbor je na sjednici održanoj u Banjaluci 4. decembra 2007.godine donio odluku o privremenim koeficijentim za raspodjelu indirektnih poreza za januar i februar 2008.g. Prema dogovoru Federaciji BiH će pripasti 64,58%, Republici Srpskoj 31,87% i Brčko Distriktu 3,55% od iznosa koji preostane nakon isplate povrata indirektnih poreza i dijela za finansiranje budžeta institucija BiH. Na istoj sjednici g. Peter Nicholl, predsjedavajući Upravnog odbora UIO, izložio je četiri opcije raspodjele indirektnih poreza, te moguće prednosti i nedostatke svake od njih, dok su ministri Bevanda i Džombić prezentirali moguće modele indirektnih poreza ispred svojih vlada. U načelu, ponuđeni modeli bi se mogli svrstati u dvije grupe: oni koji se baziraju na sadašnjem pravnom okviru sistema indirektnih poreza i druga grupa koja zahtijeva donošenje novih zakona. Dogovoreno je da se u narednom periodu intenzivno radi na približavanju stavova, kako bi se što prije došlo do trajnijeg rješenja.

Na istoj sjednici Upravni odbor UIO je usvojio izmjene Pravilnika o PDV-u u vezi sa poreskoim tretmanom usluga registara vrijednosnih papira. Isto tako, Odbor je usvojio budžet UIO za 2008.g., u okvirima utvrđenim od strane Ministarstva finansija i trezora BiH i Dokumenta okvirnog budžeta institucija BiH.

*Svim našim saradnicima u ministarstvima finansija BiH, Federacije
BiH, Republike Srpske, Brčko Distrikta, kantona, općina i
vanbudžetskih fondova,
kao i svim čitateljima, želimo sretnu i uspješnu
Novu 2008. godinu*

